

บทที่ 3

ลักษณะเด่นทางด้านแนวเรื่องและแนวคิดในอาชญาวิทยาของวสิษฐ เดชกุญชร

อาชญาวิทยาของวสิษฐ เดชกุญชร ทั้ง 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง *สรวัดรเถื่อน แม่ลาวเลือด* *หักลิ้นช้าง ป่วงบาท* และ *ประกาศิตอสูร* เป็นนวนิยายชุดมีตัวละครเอกตัวเดียวกันคือ ธนุส นิราลัย และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ “บราโว่” เป็นตัวเชื่อม นวนิยายทั้ง 5 เรื่องมีลักษณะเด่นทางด้านแนวเรื่องและแนวคิด ดังจะได้ศึกษาต่อไป

3.1 แนวเรื่องของอาชญาวิทยาของวสิษฐ เดชกุญชร

แนวเรื่อง คือ ลักษณะของเรื่อง หรือประเภทของเรื่อง แนวเรื่องของอาชญาวิทยาของวสิษฐ เดชกุญชร สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1.1 แนวเรื่องตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่า

3.1.2 แนวเรื่องตามลักษณะการสืบสวน

3.1.1 แนวเรื่องตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่า

โตโดรอฟ (Tzvetan Todorov) นักวิจารณ์ชาวฝรั่งเศส (ทรนินท์ มีเพียร, 2542, น.93-100) ได้แบ่งประเภทอาชญาวิทยาหรือนวนิยายสืบสวนตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่าออกเป็น 3 ประเภท คือ

ประเภทที่หนึ่ง นวนิยายปริศนา (Roman à énigme) ในนวนิยายกลุ่มนี้ โครงสร้างของเรื่องเล่าของอาชญากรรมจบลงไปแล้วก่อนโครงสร้างของเรื่องเล่าของการสืบสวนจะเริ่มขึ้น เช่น ใน *The Murder of Roger Ackroyd* (1962) ของ Agatha Christie ที่เริ่มเรื่องด้วยการตายของมิสซิสเฟอรัลส์ และโรเจอร์ แอครอยด์ ผู้รักของหล่อนก็ตายตามไปอีกคน ผู้อ่านจะไม่มีโอกาสทราบเลยว่า การฆาตกรรมทั้งสองรายเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะนี่คือความลับที่รอให้นักสืบเข้ามาไขปริศนา โตโดรอฟเรียกส่วนนี้ว่าโครงสร้างของเรื่องเล่าของอาชญากรรม หรือโครงสร้างของเรื่องเล่าที่หนึ่ง ซึ่งจบลงไปแล้วก่อนหน้าที่โครงสร้างของเรื่องเล่าของการสืบสวนหรือโครงสร้างของเรื่องเล่าที่สองจะเริ่มขึ้น ในกรณีนี้ก็คือ การที่ปัวโรต์เข้ามาไขปริศนาฆาตกรรมนั่นเอง ในเรื่องที่สองอาจกล่าวได้ว่า

แทบไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย สิ่งที่เกิดขึ้นไม่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ก่อนไขปริศนาได้ เมื่อพิจารณาเรื่องทั้งสองนี้โดยละเอียดแล้ว เราจะเห็นว่าเรื่องที่หนึ่งนั้น “เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงในอดีต” ในขณะที่เรื่องที่สอง “แสดงขั้นตอนและวิธีการที่ผู้อ่าน(หรือผู้เล่า) เรียนรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น” ดังนั้นนวนิยายปริศนาจึงประกอบด้วยเรื่องสองเรื่อง เรื่องที่หนึ่ง(เรื่องของอาชญากรรม)ไม่ปรากฏในตัวบทแต่เกิดขึ้นจริงและมีความสำคัญในตัวเอง ส่วนเรื่องที่สอง (เรื่องของการสืบสวน) นั้นปรากฏอยู่ในตัวบท แต่ไม่มีความสำคัญในตัวเอง

ประเภทที่สอง นวนิยายมิด (Roman noir) โตโดรอฟนิยามความหมายเชิงโครงสร้างของนวนิยายประเภทนี้ว่า เป็นนวนิยายที่หลอมรวมเรื่องที่หนึ่งและเรื่องที่สองเข้าด้วยกัน หรืออาจถึงขั้นตัดเรื่องที่หนึ่งออกไปเลย แล้วหันไปให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดแก่เรื่องที่สองหรือเรื่องของการสืบสวน ไม่มีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นก่อนเหมือนในนวนิยายปริศนา เรื่องที่เล่าจะดำเนินไปพร้อมกับเหตุการณ์ในเรื่อง ในนวนิยายมิด ผู้อ่านจะไม่ต้องคาดเดาคำตอบของปริศนา แต่ผู้อ่านจะยังรู้สึกได้ถึงความลึกลับของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรงหน้า อันที่จริงความสนุกสนานในการอ่านนวนิยายสืบสวนมาจากความรู้สึกสองอย่างที่เกิดขึ้นขณะอ่าน ความรู้สึกแรกคือความอยากรู้ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเราพบผลลัพธ์บางอย่าง (เช่น ศพ หรือร่องรอยบางอย่าง) แล้วอยากค้นหาสาเหตุหรือที่มาของผลลัพธ์นั้นๆ (ฆาตกรและเหตุจูงใจ) ส่วนความรู้สึกที่สองคือความระทึกใจ เราจะพบเห็นเหตุการณ์หรือการกระทำอย่างหนึ่ง (กลุ่มมาเฟียที่กำลังวางแผนการร้าย) แล้วเราจะถูกดึงดูดให้ติดตามดูว่าอะไรจะเกิดขึ้นเป็นผลลัพธ์ที่ตามมาจากเหตุการณ์หรือการกระทำนั้น (ฆาตกรรม อาชญากรรมรูปแบบอื่นๆ) ความรู้สึกระทึกใจเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นในขณะที่เราอ่านนวนิยายปริศนา เพราะนักสืบหรือผู้เล่าเรื่องต้องปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา

ประเภทที่สาม นวนิยายระทึกขวัญ (Roman à suspense) นวนิยายระทึกขวัญยังคงมีปริศนาลึกลับรอให้ค้นหาคำตอบในลักษณะเดียวกับนวนิยายปริศนา เช่น ตัวเอกจะต้องสืบให้ทราบได้ว่าใครเป็นฆาตกร หรือจะต้องออกติดตามหาบุคคลหรือวัตถุที่หายไปอย่างลึกลับเป็นต้น นอกจากนี้นวนิยายระทึกขวัญยังมีโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบเดียวกับนวนิยายปริศนา คือ ประกอบด้วยเรื่องของอาชญากรรมและเรื่องของการสืบสวน แต่เรื่องที่สองหรือเรื่องของ

การสืบสวนจะไม่เป็นเพียงการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมเท่านั้น ในนวนิยายระทึกขวัญ เรื่องของการสืบสวนจะเป็นหัวใจสำคัญของนวนิยาย เช่นเดียวกับในนวนิยายมิด ผู้อ่านจะอยากรู้เหตุการณ์ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและกำลังจะเกิด จึงอาจกล่าวได้ว่านวนิยายระทึกขวัญรวมความอยากรู้อยากเห็นตามแนวนวนิยายปริศนากับความระทึกใจแบบนวนิยายมิดเข้าไว้ด้วยกันในเรื่องเดียว และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ตัวเอกของนวนิยายระทึกขวัญจะต้องเสี่ยงตลอดเวลาเหมือนตัวเอกในนวนิยายมิด

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แนวเรื่องตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่าตามแนวคิดของโตโตรอฟแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 นวนิยายปริศนา เป็นเรื่องที่มีโครงสร้างของเรื่องเล่า 2 เรื่องประกอบกัน เป็นนวนิยายหนึ่งเรื่อง คือ

โครงสร้างของเรื่องเล่าที่หนึ่ง คือ โครงสร้างของเรื่องเล่าของอาชญากรรม ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่ทำให้เกิดอาชญากรรม ความขัดแย้ง อันนำไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง คืออาชญากรรมหรือฆาตกรรม ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้แต่งปกปิดไว้ และจะเปิดเผยโดยนักสืบ

โครงสร้างของเรื่องเล่าที่สอง คือ โครงสร้างของเรื่องเล่าของการสืบสวน ประกอบด้วยปัญหาของเรื่องอาชญากรรมเป็นจุดเริ่มต้นของโครงเรื่อง และมีขั้นตอนการสืบสวนและเรียนรู้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ตลอดจนการวิเคราะห์หาสาเหตุของฆาตกรรมในเรื่อง โดยผู้สืบสวนจะไม่มีส่วนในการเผชิญภัยในเรื่อง จนมาถึงจุดสนใจสูงสุด คือการเปิดเผยตัวฆาตกรหรือเปิดเผยความจริงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

ประเภทที่ 2 นวนิยายมิด จะมีโครงสร้างของเรื่องเล่าเรื่องเดียว คือโครงสร้างของเรื่องเล่าที่รวมเรื่องของการสืบสวนและเรื่องของอาชญากรรมหรือฆาตกรรมเข้าด้วยกัน โดยตัวนักสืบจะมีส่วนร่วมเผชิญภัยในระหว่างการสืบสวนเรื่องราว ขณะที่เหตุอาชญากรรมถูกนำเสนอไปพร้อมกันจนถึงจุดสนใจสูงสุดของเรื่อง คือ การที่นักสืบค้นพบความจริงของเรื่อง

ประเภทที่ 3 นวนิยายระทึกขวัญ เป็นเรื่องที่ประกอบด้วยโครงสร้างของเรื่องเล่า 2 เรื่อง เช่นเดียวกับนวนิยายปริศนา แต่ให้ความสำคัญแก่การสืบสวนและการเผชิญอันตรายของนักสืบเช่นเดียวกับนวนิยายมิด คือ

โครงสร้างของเรื่องเล่าที่หนึ่ง คือโครงสร้างของเรื่องเล่าของอาชญากรรมอันจุดเริ่มต้นของปัญหาและความขัดแย้งในเรื่องนำไปสู่จุดสูงสุดของเรื่องคืออาชญากรรมหรือฆาตกรรม เช่นเดียวกับนวนิยายปริศนา

โครงสร้างของเรื่องเล่าที่สอง คือโครงสร้างของเรื่องเล่าของการสืบสวนเหตุการณ์ ดำเนินเรื่องด้วยการสืบสวนของนักสืบในการค้นหาสาเหตุของอาชญากรรม โดยนักสืบต้องเผชิญอันตรายระหว่างการสืบสวน จนนำไปสู่จุดสนใจสูงสุดของเรื่อง คือการเปิดเผยตัวฆาตกรหรือการเปิดเผยความจริงของเรื่อง

หากพิจารณาอาชญาวิทยาทั้ง 5 เรื่องของวชิษฐ เดชกุญชร ตามการจำแนกของโตโด รอฟที่จำแนกนวนิยายนักสืบออกเป็น 3 แนวเรื่องดังกล่าวข้างต้น อาชญาวิทยาทั้ง 5 เรื่องของวชิษฐ เดชกุญชร สามารถจัดเป็นนวนิยายมิดและนวนิยายระทึกขวัญ ดังนี้

เรื่อง*สารวัตรเถื่อน* จัดเป็นนวนิยายมิด เนื้อเรื่องไม่เน้นเหตุอาชญากรรมที่เป็นต้นเหตุของการสืบสวนของตัวละครนักสืบ ธนุส นิราลัย ตัวละครเอกของชุด แต่เน้นไปที่การปฏิบัติการกิจของธนุส ในเรื่องธนุสได้รับมอบหมายจากหน่วยงานสืบราชการลับให้ติดตามพฤติกรรมต้องสงสัยของนายทรงยศ อัครวณิชชัยอุดม นักธุรกิจคนสำคัญของอำเภอวัฒนานิคมิตที่เชื่อว่าเป็นตัวแทนขององค์การลับในการดูแลการค้ายาเสพติด ธนุสมิเป้าหมายการสืบสวนที่ตัวนายทรงยศ ภารกิจหลักของธนุสคือการสืบหารายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติดจากนายทรงยศ ธนุสจึงวางแผนทำทุกวิถีทางเพื่อให้นายทรงยศยอมเปิดเผยรายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติดแก่ตน

การปฏิบัติการกิจให้ลุล่วงนั้น ธนุสมิวิธีการสืบสวน คือการปลอมตัวเป็นตำรวจและการส่งเจ้าหน้าที่ของตนปลอมตัวเข้าไปทำงานในที่ต่าง ๆ ในอำเภอวัฒนานิคมิตเพื่อติดตามรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของนายทรงยศทีละน้อย จนกระทั่งมีหลักฐานหนาแน่นให้เชื่อว่านายทรงยศมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดจริง จากนั้นจึงสร้างสถานการณ์กดดันให้นายทรงยศกับองค์การลับเกิดความระแวงกันและบีบให้นายทรงยศยอมเปิดเผยรายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ในที่สุด ในระหว่างปฏิบัติงานธนุสต้องพบอุปสรรคหลายประการ ดังความคิดของธนุสถึงปฏิบัติการของตน ดังนี้

เขามองดูแผนผังที่แสดงความคืบหน้าในการสืบสวนของคนของเขาอีกครั้งหนึ่ง ดูเหมือนว่าคนของเขาจะกำลังเข้าตาจน ชุดที่ได้รับคำสั่งให้สืบสวนความเป็นไปในบ้านนายพันตำรวจเอกประเสริฐรายงานว่ ไม่สามารถที่จะสืบสวนอะไรได้นอกไปจากว่าในตอนค่ำวันก่อนที่บ้านนั้นได้รับแขกจำนวนหนึ่งซึ่งดูเหมือนจะเป็นพ่อค้าหรือมิฉะนั้นก็คงจะเป็นผู้มีฐานะดี ทุกคนเดินทางไปถึงด้วยรถยนต์นั่งคันใหญ่โอโถงและหรูหราส่วนมากหรือทั้งหมด

เป็นรอยี่ห้อเมอร์ซีเดสเบ็นซ์ แต่คนของเขาไม่สามารถจะทราบได้ว่าคนเหล่านั้นเป็นใครและไปพบนายพันตำรวจเอกประเสริฐด้วยวิธีอันใด ...

แต่เขารู้แน่นอนว่าทรงยศอยู่ที่บ้านนายพันตำรวจเอกในขณะเดียวกันกับแขกเหล่านั้น เพราะได้กับใช้บอกกับชุดสืบสวนของเขาว่า ในเวลาดังกล่าวมีช่างซ่อมตู้เย็นในเครื่องแต่งกายชุดสีน้ำเงินจำนวน 3-4 คนอยู่ที่บ้านด้วย

การติดตามนายพันตำรวจเอกประเสริฐกระทำโดยคนของเขาอีกชุดหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนเกือบ 20 คน ใช้ทั้งรถจักรยานยนต์และคนเดินเท้า เขาแน่ใจว่าผู้ถูกติดตามไม่รู้ตัวเลยเพราะผู้ติดตามมีจำนวนมากและสับเปลี่ยนตำแหน่งกันอยู่ตลอดเวลา แต่นายพันตำรวจเอกประเสริฐระวังตัวอย่างเต็มที่และเห็นได้ชัดว่าคอยตรวจสอบการติดตามสะกดรอยอยู่อย่างไม่ลดละหรือผลอผล ...

การสืบหาตัวทรงยศก็เช่นเดียวกันคนของเขาสามารถยืนยันได้แต่เพียงว่าทรงยศและพวกในเครื่องแต่งกายสีน้ำเงินได้ออกจากบ้านนายพันตำรวจเอกประเสริฐไปโดยรถยนต์บรรทุกแบบตู้คันนั้น แต่ไม่มีใครบอกเขาได้ว่า ทรงยศไปที่ไหนและกำลังอยู่ไหน ที่ๆ เจ้าพ่อวัฒนานิมีตเคยกบดานอยู่ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงนั้น เขาสั่งให้คนของเขาเฝ้าสังเกตอยู่โดยมิได้คลายสายตา รวมทั้งบ้านชานกรุงทางทิศตะวันตก ซึ่ง “นิรันดร์” สมุนคนสำคัญของทรงยศแสดงตัวเป็นเจ้าของบ้านอยู่ด้วย แต่จนถึงขณะนั้นยังไม่ปรากฏว่ามีความเคลื่อนไหวผิดสังเกตอย่างใดที่จะทำให้สงสัยว่าทรงยศอยู่ไหน หรือพยายามติดต่อกับสถานที่เหล่านั้นเลย

และบัดนี้ดูเหมือนว่าตาข่ายของฝ่ายตรงกันข้ามกำลังตึงแคบ ใกล้เคียงที่เขาเข้ามาทุกขณะ

(สารวัตรเกื่อน, 2528, น. 255-256)

นอกจากนี้ณัฐยังต้องพบกับอันตรายหลายครั้งซึ่งเกิดจากการวางแผนของนายทรงยศ ดังเช่นการวางระเบิดสังหารณัฐซึ่งปลอมตัวเป็นสารวัตรยม ดังนี้

“ผมไม่คิดเหมือนคุณหรอก ระมาด” ทรงยศพูดซ้ำๆ ตาของเขาไม่จับที่ระมาด แต่มีแววเลื่อนลอย “ที่คุณพูดมานะ ผมเห็นด้วยทั้งหมด การที่เจ้าสารวัตรยม-มันจะยมจริงหรือยมปลอมก็ช่างเถอะ การที่มันเลิกจำแลงกายออกมาแต่งเครื่องแบบตำรวจนี่นะ สำหรับผม มันแสดงว่า มันคงนี้กว่างาน

ของมันคืบหน้าไปจนเกือบจะสำเร็จแล้ว คนเล่นไฟฟ้าทั้งไฟในมือลงให้อีกฝ่ายดูจนเกือบหมด เหลือไว้ในมือเพียงใบเดียวหรือสองใบ คุณก็คงรู้ว่ามันหมายความว่า เขาจะต้องเชื่อว่าตัวเองเป็นต่อเสียเหลือเกิน ผมคิดว่าในไม่ช้านี้เจ้าสารวัตรยมจะต้องทำอะไรกับเราสักอย่างหนึ่งในชั้นแตกหัก”

“แล้วคุณทรงยศจะทำยังไงครับ?” ระมาดขมวดคิ้ว “ถ้าไม่หยุดงานของเราไว้ชั่วคราว”

...

ทรงยศยิ้มอย่างเหี้ยมเกรียม ประกายตาของเขาแสดงความหวัง ความหวังของเพชรฆาตเมื่อเห็นนักโทษเดินเข้ามายังแดนประหาร

“คุณระมาด รถบีเอ็มดับเบิลวของเรากฎกระเปิดพินาศไปแล้ว แต่ชีตรอยยังอยู่ใช่ไหม?” เขาถามแต่ไม่ค่อยคำตอบ “ประเดี๋ยวพอถึงวันวานิมิต คุณนำช่างเพื่อนไปพบผมที่อุ้งรันทันที”

ระมาดรับคำด้วยใจระทึก นายช่างไฟฟ้าเชื่อนู่นนั้น มีความรู้พิเศษอีกอย่างหนึ่ง ที่ทรงยศและเขาเท่านั้นที่รู้และเคยใช้สอยเป็นครั้งคราว เฉพาะเมื่อจำเป็น

ความรู้ที่ว่านี้ คือความรู้เรื่องการทำลายด้วยวัตถุระเบิด

(สารวัตรเถื่อน, 2528, น.191-192)

เรื่องสารวัตรเถื่อนเน้นโครงสร้างของเรื่องเล่าของการสืบสวนของธนูส แสดงขั้นตอนรายละเอียดของตัวนักสืบในการสืบสวน นำไปสู่จุดสูงสุดของเรื่อง คือ การได้รายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติดจากนายทรงยศ โดยระหว่างการปฏิบัติการสืบสวนนั้นตัวธนูสต้องพบกับสถานการณ์เสี่ยงอันตรายทำให้เรื่องสารวัตรเถื่อนเข้าข่ายลักษณะนวนิยายมีด

ส่วนเรื่องแม่ลาวเลือด จัดเป็นนวนิยายระทึกขวัญ ในเรื่องธนูสถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อหา “ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา” ซึ่งผู้ตายคือนายเกียรติ เพื่อนของธนูส ธนูสจำยอมรับการช่วยเหลือจากหน่วยสืบราชการลับช่วยประกันตัวออกจากห้องขังแลกับการปฏิบัติการ ภารกิจของธนูสคือการสืบหาขบวนการค้ายาเสพติดในภาคเหนือ ซึ่งสุดท้ายก็ได้เชื่อมโยงสู่การสืบหาฆาตกรที่สังหารนายเกียรติด้วยเนื่องจากขบวนการค้ายาเสพติดที่ธนูสได้รับคำสั่งจากหน่วยสืบราชการลับให้สืบหา นั้นเป็นผู้บงการอยู่เบื้องหลังการฆาตกรรมนายเกียรติ

เหตุการณ์อาชญากรรมที่เป็นที่มาของการสืบสวนของธนูส คือ นายเกียรติถูฆาตกรรมในห้องนอน ธนูสเป็นคนแรกเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ พบกับเรื่องอาชญากรรม ดังนี้

...ชายร่างสูงผิวคล้ำลุกขึ้นยืนปลางกวาดไฟฉายให้แสงส่องไปทั่วห้อง เมื่อพบผ้าขาวม้าผืนหนึ่งบนราวข้างฝา ธนุสก็ก้าวเข้าไปหยิบมาฉีกออกเป็นริ้วยาว เขาใช้ริ้วผ้านั้นพันรอบคอของเกียรติโดยระวังมิให้แน่นเกินไป ระหว่างการปฐมพยาบาลนั่นเอง เขาก็ได้ยินเสียงเกียรติพึมพำค่อยๆ เขาต้องตะแคงหูลงไปจนชิดปากของเกียรติจึงพอจะจับความได้ว่า

“ก-สิ-กร-ช้าง-เผือก”

“ใครทำคุณธี เกียรติ? ใครทำ?” ธนุสถามกรอกลงไปในหูของชายหนุ่ม “พยายามบอกหน่อยซิว่าใครทำ คุณเห็นมันหรือเปล่า? หรือว่าคุณนี่กว่าใครทำ?”

“ก-สิ-กร-ช้าง-” เสียงของเกียรติแผ่วลงจนขาดหาย และเมื่อชายร่างสูงผิวคล้ำวางหัวแม่มือข้างหนึ่งลงบนข้อมือของเกียรติ เขาจึงรู้ว่า เขาได้สูญเสียเพื่อนร่วมสมรภูมิในอดีตไปอีกคนหนึ่งเสียแล้ว

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.38)

เหตุการณ์นี้เป็นปริศนาที่รอการสืบสวนถึงสาเหตุและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนสิ้นใจ นายเกียรติได้กล่าวคำพูดว่า “กสิกร ช้างเผือก” ซึ่งกลายเป็นเงื่อนงำอย่างหนึ่งในการสืบหาตัวฆาตกร เหตุการณ์นายเกียรติถูกฆาตกรรมเปิดเผยในท้ายที่สุดว่า บรรพต ลูกเลี้ยงของเกียรติ เป็นต้นเหตุให้นายเกียรติถูกสังหารโดยผู้การสมหมายเป็นผู้ลงมือ ดังนี้

บรรพตบอกสมหมายว่า เกียรติ บิดาเลี้ยงของเขา เป็นผู้เดียวเท่านั้นที่สามารถเข้าออกห้องของเขาได้ตลอดเวลา

สมหมายรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้นายจ้างของเขาทราบ หลังจากนั้นอีกไม่กี่วัน เขาก็ได้รับการทาบถามให้ “กำจัด” เกียรติด้วยค่าจ้างที่สูงจนยากที่เขาจะปฏิเสธได้ สมหมายมิได้บอกให้บรรพตรู้ เพราะเขาไม่แน่ใจว่า เด็กหนุ่มเชื้อสายม้งผู้นั้นจะเต็มใจร่วมมือกับเขาเพียงใด เขาเพียงแต่บอกบรรพตว่า เขาจำเป็นที่จะต้องเข้าไปในกระท่อมที่พักของเกียรติที่ดอยผาเหลือง เพื่อตรวจสอบว่ามีหลักฐานอะไรในห้องของเกียรติหรือไม่ ที่จะบอกให้ทราบสาเหตุอันแท้จริงได้ว่า เกียรติสนใจกับ “ของ” ห่อนั้นเพราะอะไร และทำไมความสนใจของเกียรติจึงเลยเถิดไปจนถึงกับจะต้องใช้เครื่องส่งสัญญาณวิทยุติดไว้กับห่อ “ของ” ซึ่งจะทำให้รู้จุดหมายปลายทางของห่อนั้นในที่สุด

ด้วยความร่วมมือของบรรพต การฆ่าเกียรติเป็นไปอย่างง่ายดาย และเมื่อธนุสเข้ามาในเหตุการณ์และกลายเป็นผู้ที่ตำรวจเวียงป่าเป้าสงสัยว่าจะเป็น

ผู้ฆ่าเกียรติ ร่องรอยอันแท้จริงของฆาตกรรมก็ยังมีที่ท่าว่าจะเลือนหายไป เป็นประโยชน์แก่สมหมายยิ่งขึ้น

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.404)

ในการสืบหาตัวฆาตกรที่สังหารนายเกียรติจนนำไปพบกับขบวนการค้ายาเสพติดในภาคเหนือ นั้น ฆนุสต้องเผชิญภัยเสี่ยงอันตรายหลายครั้งด้วยกัน ดังในเหตุการณ์ที่ฆนุสถูกฝ่ายสมหมายควบคุมตัวและยังถูกทรมานด้วยเครื่องบีบนิ้วมือ ดังนี้

ชายหนุ่มคนที่ถือเครื่องมือลักษณะคล้ายเครื่องพิมพ์ขนมทางเหล็กทั้งสองแผ่นออกจากกัน แล้วก็เอามือซ้ายที่มีได้ถูกยึดของฆนุสวางลงบนพิมพ์นั้นก่อนที่จะประกอบแผ่นเหล็กกลับลงไปหาอีกครึ่งหนึ่ง หัวแม่มือของฆนุสเป็นอิสระอยู่นอก “พิมพ์” แต่นิ้วมืออีกสี่นิ้วถูก “พิมพ์” นั้นหนีบไว้ภายใน ฆนุสยังไม่รู้สึกเจ็บเพราะ “พิมพ์” นั้นแะเป็นร่องไว้สำหรับพอดีกับนิ้วที่ถูกหนีบ แต่ในทันใดนั้น ฆนุสก็รู้สึกว่ามีของแข็งและคมกดลงตรงโคนเล็บนิ้วชี้พอดี เขารู้ว่า ถ้าผู้ถือ “พิมพ์” นั้นเพิ่มแรงกดที่เหล็กแข็งและคมขึ้นนั้นมากเท่าใดความเจ็บปวดก็จะมากขึ้นเท่านั้น

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.211-212)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการสืบสวนของฆนุสต้องเผชิญกับอันตรายถูกทรมานระหว่างควบคุมตัว และฆนุสไม่ทราบชะตากรรมของตนจะต้องเผชิญกับการทรมานแบบใดบ้างจากสมหมาย

นอกจากฆนุสแล้ว พรรคพวกของฆนุสก็ต้องตกอยู่ในอันตรายระหว่างปฏิบัติงานเช่นเดียวกัน ดังเหตุการณ์ที่ผู้การสมหมายสั่งพลพรรคโจมตีบริษัทลานนาอินเตอร์เนชันแนลทราเวล ซึ่งเป็นบริษัทบงกชหน้าของหน่วยงานสืบราชการลับ “บราโว่” ในภาคเหนือ ดังนี้

จรวดลูกแรกปะทะกับกระจกหน้าต่างของอาคารส่วนที่เป็นของ “ลานนาอินเตอร์เนชันแนลทราเวล” และระเบิดขึ้นเสียงดังกึกก้อง พอสั่นเสียงระเบิดและกลุ่มควันสีเทาจางลง ตรงที่เคยเป็นสำนักงานก็เหลือแต่กองวัสดุซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นผนัง ตู้ โต๊ะและเก้าอี้ ขณะที่จรวดกระแทกนั้น ไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดของ “เอกซเรย์” อยู่ในห้องนั้น แต่ผู้ที่อยู่ในห้องถัดไปก็ถึงกับผงะหรือกระเด็นออกจากที่นั่งหรือที่กำบังเพราะแรงระเบิด

ขณะที่ทุกคนกำลังตะเกียกตะกายกลับเข้าที่นั่งและที่กำบังของตนอยู่นั้นเอง จรวดลูกที่สองก็พุ่งตามเข้ามาและปะทะกับผนังของห้องถัดไป เสียงกัมปนาท

ของจรวดดังขึ้นอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ พอสั่นเสียงระเบิด เสียงคราญครางของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บก็ระงมขึ้น

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.358-359)

จากข้อความข้างต้น เป็นเหตุการณ์อันตรายที่ฝ่ายนักสืบต้องเสี่ยงอันตรายถูกโจมตีด้วยลูกจรวด 2 ลูก จนเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับได้รับบาดเจ็บหลายคน แม้ตัวธนูสไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์แต่ก็นับเป็นเหตุการณ์เสี่ยงอันตรายเนื่องจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นฝ่ายนักสืบเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาแนวเรื่องตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่า เรื่องแม่ลาวเลือดจึงจัดเป็นนวนิยายระทึกขวัญเนื่องจากเนื้อเรื่องประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ส่วน คือ เหตุอาชญากรรมนายเกียรติที่เกิดขึ้นในตอนต้นเรื่อง และเปิดเผยความจริงในตอนท้ายเรื่อง และการสืบสวนของธนูส โดยเน้นให้ความสำคัญแก่เรื่องของการสืบสวนและการเสี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นกับธนูสระหว่างดำเนินการสืบสวน

ส่วนเรื่องหักลันข้าง จัดเป็นนวนิยายมิด ในเรื่องธนูสได้รับการว่าจ้างจากนางยุวดีให้ช่วยเก็บซองเอกสาร ภายหลังธนูสทราบข่าวนางยุวดีถูกฆาตกรรม จึงนำเอกสารไปมอบแก่บุคคลหนึ่งที่สัญญาไว้กับผู้ตาย และได้รับโกปิ่นทองคำซึ่งได้กลายเป็นต้นเหตุให้ธนูสต้องถูกคนร้ายตามไล่ล่า ธนูสเชื่อว่าโกปิ่นทองคำเป็นหลักฐานสำคัญที่สาวไปถึงตัวฆาตกรที่ลงมือสังหารนางยุวดี การสืบสวนนำธนูสไปพบกับความลับของนายปรাপต์ สามีของนางยุวดี เป็นผู้ลักลอบค้ายาเสพติดส่งออกต่างประเทศ

เหตุการณ์อาชญากรรมซึ่งเป็นต้นเหตุของการสืบสวนคือนางยุวดีถูกฆาตกรรม ซึ่งธนูสทราบเรื่องอาชญากรรมจากข่าวที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ ดังนี้

ธนูสวางหนังสือพิมพ์ฉบับแรกซึ่งเป็นหนังสือประเภทธุรกิจการพาณิชย์ลง แล้วหยิบหนังสือพิมพ์ฉบับถัดไปขึ้นมา พอเห็นหัวข่าวซึ่งใช้ตัวหนังสือตัวใหญ่ในหน้าแรก ธนูสก็ชะงักและต้องตั้งใจอ่านข่าวนั้น

“สังหารโหดเมียเศรษฐีอดีต รมต.”

...

ภายหลังจากที่พบศพในวันหนึ่ง นายปรাপต์ ปุณโยปัติ นักธุรกิจระดับมหาเศรษฐีของเมืองไทย ซึ่งเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์สมัยหนึ่ง ได้ไปขอศพวันที่สถาบันนิติเวชวิทยา และยืนยันว่าเสีย กางเกง

และสร้อยคอเงินที่พบติดอยู่กับศพนั้น เป็นของนางยุวดี ภรรยาของตน ซึ่งมีปากเสียงกันและออกจากบ้านไปเมื่อ 2-3 วันก่อนหน้านั้น นางยุวดีเป็นลูกครึ่ง บิดาเป็นคนไทย มารดาเป็นชาวอังกฤษ และเป็นคนผิวขาว ผมสีบลอนด์ ตรงกันกับลักษณะของศพที่พบ

(หัทธินช้าง เล่ม 1, 2533, น.63-64)

อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ฆาตกรรมนางยุวดีมิได้เกิดขึ้น และนางยุวดีที่เชื่อว่าเสียชีวิตในตอนต้นเรื่องนั้น แท้จริงยังมีชีวิตอยู่โดยปลอมตัวเป็นนางเคลือบ รูปโอ หญิงชราที่มอบโกป็นทองคำแก่ธนุส ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ชักนำให้ธนุสต้องเข้ามาสืบเรื่องราวดังกล่าว ดังที่นางยุวดีเปิดเผยแผนการทั้งหมดแก่ธนุสไว้ ดังนี้

“เมื่อพบคุณที่แรก ฉันไม่รู้ว่าคุณเป็นใคร และมีความสามารถแค่ไหน แต่อะไรบางอย่างบอกให้ฉันรู้ว่า คุณเป็นคนที่ต้องการ เพราะฉะนั้น ฉันจึงเจาะจงมอบโกป็นทองคำให้แก่คุณ โกป็นอันนั้นฉันพบในห้องทำงานของปราชต์ ฉันไม่รู้ว่ามันมีความสำคัญยังไจ จนกระทั่งปราชต์หามันไม่พบและอาละวาดจนแทบจะรื้อบ้านหามัน ฉันจึงตัดสินใจที่จะเริ่มจากโกป็นอันนั้น”

“และหลังจากที่คุณให้โกป็นทองคำกับผมแล้ว คุณก็ให้คนของคุณติดตามผมไปโดยตลอด แต่ทำไมคนของคุณพยายามฆ่าผมหลายครั้ง? คุณไม่คิดหรือว่า ถ้าผมตายไปแล้ว งานของคุณ งานที่ผมกำลังทำให้คุณโดยผมไม่รู้ตัวจะต้องพลอยชะงักไป?” ธนุสซัก ในขณะที่ส่องกำลังวิจัยคำบอกเล่าของหญิงสาวอย่างชะมัดเขม้น

“คนของฉันได้รับคำสั่งอย่างเด็ดขาดไม่ให้ฆ่าคุณ และไม่ยอมให้คุณเป็นอันตราย” ยุวดียิ้มอ่อนระโหย “แต่คนของปราชต์ต่างหากที่พยายามจะฆ่าคุณ คนของฉันได้รับคำสั่งให้ติดตามคุณ และบางครั้งก็ได้รับอนุญาตให้คุณตามคุณ เพื่อให้คุณนึกว่าเป็นการกระทำของปราชต์ คุณจะได้พยายามสืบสาวเข้าไปไปถึงพฤติกรรมอันแท้จริงของเขา แต่ปราชต์ไม่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกับฉัน เขารู้แต่ว่าโกป็นทองคำอยู่ที่คุณอันหนึ่ง แต่ถ้าหากยังอยู่ที่คุณ หรือถ้าคุณยังมีชีวิตอยู่ งานของเขาก็อาจจะถูกเปิดเผย เพราะฉะนั้นเขาจึงตั้งใจจะกำจัดคุณ พวกที่เข้าไปยังคุณที่โรงแรม “ปิ่น” นะเป็นคนของปราชต์ ไม่ใช่คนของฉัน”

(หัทธินช้าง เล่ม 2, 2533, น.631-632)

การสืบสวนคดีนางยุวดีถูกฆาตกรรมนำธนุสไปพบกับอันตรายจากฝ่ายตรงข้ามหลายครั้ง
ดังในเหตุการณ์ธนุสต่อสู้กับนายสตีเวน สมาชิกองค์การลับที่มีทักษะด้านการต่อสู้และมีอาวุธปืนอยู่ในมือ ดังบรรยายไว้ดังนี้

เป็นที่เห็นได้ชัดว่า อาการกิริยาและความฉับไวของธนุสมิได้เป็นที่คาดหมายของสตีเวน ชายหนุ่มตอบโต้โดยสัญชาตญาณ ด้วยการวาดล่ำกลองปืนมาทางธนุสพร้อมกับเหนียวไก เสียงกระสุนปืนลั่นขึ้นสองฉับ กระสุนทั้งสองนัดแล่นเข้ากระแทกกระเปาะบรรจุชนบัตรที่ธนุสตั้งใจจะใช้เป็นที่กำบัง และถ้าหากว่ามันทะลุปึกชนบัตรในกระเปาะ ความแรงของกระสุนก็อ่อนลงหรือมีฉะนั้นวิถีกระสุนก็คงจะเบี่ยงเบนออกไปจากเป้า แต่จะอย่างไรก็ตาม ก่อนที่สตีเวนจะทันเหนียวไกเป็นครั้งที่สาม เท้าทั้งสองของธนุสก็ถึงที่หมาย คือหน้าของสตีเวน ชายหนุ่มถลาไปตามความแรงของเท้า แขนทั้งสองข้างกางเต็มที่แม้มือขวาจะยังไม่ปล่อยปืน

ธนุสทุ่มด้วยกระเปาะไบนั่นอย่างแม่นยำ เสียงกระเปาะกระแทกกับอกของสตีเวนดังอึก ก่อนที่ชายหนุ่มเชื้อจีนเชื้อฝรั่งจะทรุดลงถึงพื้น อดีตหัวหน้ากองโจรก็เตะข้อขึ้นด้วยเท้าซ้ายสุดแรงที่ข้อเท้าขวาของสตีเวนอันเป็นข้างเดียวที่ยังยืนอยู่บนพื้น สตีเวนเสียหลักอย่างสิ้นเชิงและล้มพาดลงบนพื้นเสียงสนั่น ขณะที่เขากำลังพยายามจะโง้งลุกขึ้นจากพื้นนั่นเอง ปืนพกติดเครื่องเก็บเสียงซึ่งหลุดออกจากมือของเขาก็เข้าไปกระแทกอยู่ในมือของธนุส คราวนี้ เป้าของมันเป็นคือร่างของสตีเวนเอง

(หักลิ้นช้าง เล่ม 2, 2533, น.627-629)

จากข้อความข้างต้น เป็นเหตุการณ์เสี่ยงอันตรายของธนุสที่ต้องต่อสู้กับนายสตีเวนที่มีอาวุธอยู่ในมือ ขณะที่ธนุสมีเพียงกระเปาะบรรจุชนบัตรเท่านั้น การต่อสู้ครั้งนี้ธนุสเป็นฝ่ายเสียเปรียบทั้งด้านพลังกำลังและอาวุธ ทำให้ธนุสตกอยู่ในสถานการณ์อันตรายเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากอาวุธปืนที่นายสตีเวนยิงใส่ธนุส

เหตุการณ์คนร้ายควบคุมตัวธนุสไว้ในห้องพักของโรงแรม คนร้ายทั้ง 3 คน ล้วนมีอาวุธปืนอยู่ในมือความดังที่ได้บรรยายไว้ ดังนี้

ชายคนที่ยืนอยู่เหนือศีรษะของธนุสย่อตัวคุกเข่าลง ปากกระบอกปืนพกกระบอกนั้นกระแทกลงที่หน้าผากของธนุสอย่างไม่ปราณีปราศรัย ธนุสแม้มีริมฝีปากขมความเจ็บและได้ยินเสียงชายผู้นั้นพูดเสียงกลั่นหัวเราะว่า

“คราวนี้ ต่อให้มึงมีปีกก็หนีไม่ได้”

ธนูสเห็นปืนกระบอกนั้นถูกยกขึ้นสูงสุดแขนผู้ถือ แล้วรู้ว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้น ชายร่างสูงผิวดำอ่อนทุกอวัยวะในกายไม่ขึ้นหรือเกร็ง เขารู้สึกสะเทือนโดยแรงที่ชี้กบฏของใบหน้าเมื่อปืนพกกระบอกนั้นกระทบ แต่ไม่รู้สึกลับหาคาไปทั้งแถบ ครู่ต่อมาธนูสจึงรู้สึกว่ามีของเหลวอุ่นๆ ไหลจากตาขวาลงไปหาใบหู เขาหายใจตามปกติและรู้ว่าลมหายใจของเขามีได้แรงหรือเร็วขึ้น นั่นเป็นครั้งแรกที่เลือดของเขาตก

(หักลิ้นช้าง เล่ม 2, 2533, น.654)

จากข้อความข้างต้น เป็นเหตุการณ์ธนูสตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงอันตรายถูกคนร้ายถืออาวุธควบคุมตัวอยู่ในห้องนอน และทำร้ายร่างกายจนมีโลหิตไหลออกจากบาดแผลบนศีรษะ

เรื่องหักลิ้นช้างเข้าข่ายลักษณะนวนิยายมีดเนื่องจากเน้นเรื่องของการสืบสวนของธนูส อันเกิดจากการที่เขาถูกคนร้ายตามล่าหลังจากที่นางยูดีถูกฆาตกรรม โดยที่เหตุการณ์ฆาตกรรมมิได้เกิดขึ้นจริง การสืบสวนนำธนูสไปพบกับการลักลอบค้ายาเสพติดของนายปรอปต์ โดยที่เขาต้องตกอยู่ในอันตรายหลายครั้ง

ส่วนเรื่องบัวบาศ จัดเป็นนวนิยายระทึกขวัญ ในเรื่องพลโทรำบาญ อธิบดีหน่วยสืบราชการลับ หรือ “บราโว่” ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์เสียชีวิต ลำเพา คนรักของธนูส ถูกคนร้ายลักพาตัวขณะลาปฏิบัติงานในสำนักซี และตัวธนูสเองซึ่งอุปสมบทเป็นพระก็ถูกคนร้ายลวงออกจากวัด นำไปทรมานเพื่อให้เปิดเผยภารกิจลับที่ชื่อ “ดับดาว” เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างเป็นปริศนา และเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดการสืบสวนคลี่คลายปมปริศนาการเสียชีวิตของพลโทรำบาญ และสาเหตุที่ธนูสและลำเพาถูกลักพาตัว จากการสืบสวนได้นำธนูสไปพบว่าการที่พลโทรำบาญ ประสบอุบัติเหตุนั้นแท้จริงเป็นฆาตกรรมอำพราง โดยมีนายประมุท รองผู้อำนวยการหน่วยสืบราชการลับ ร่วมมือกับ ดร.พิพิทพร ทรัพย์ศฤงคารเสถียร เป็นผู้วางแผนเพื่อปกปิดความผิดของตน

เหตุการณ์ฆาตกรรมพลโทรำบาญเป็นต้นเรื่องของ การสืบสวน ธนูสทราบเรื่องข่าวการเสียชีวิตของพลโทรำบาญและการลักพาตัวลำเพาจากข่าวหนังสือพิมพ์ที่พระโฆษชัย เจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับมอบไว้ให้อ่าน ดังนี้

ข่าวขึ้นนั้นมิได้อยู่ในหน้าแรก แต่อยู่ในหน้าข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น และมีข้อความสั้นๆ ซึ่งน่าจะกระทบความรู้สึกของธนุสแรง ไม่แพ้ข่าวการถึงแก่กรรมของ “เสธ.” หัวข่าวมีข้อความว่า

“จุดแม่ชีนายตำรวจสันติบาลสาวขณะเดินปิ่นบาท”

รายละเอียดของข่าวแจ้งว่า ในตอนเช้าของวันที่เกิดเหตุ ขณะที่แม่ชีจากวัดเล็กๆ แห่งนั้นกำลังเดินแถวอยู่ในหมู่บ้านเล็กๆ แห่งนั้น เพื่อรับอาหารจากชาวบ้านที่มีจิตศรัทธา ได้มีคนร้ายกลุ่มหนึ่งเป็นชายจำนวนประมาณ 4-5 คน จู่โจมเข้าจุดคร่าแม่ชีสาวคนหนึ่ง ทราบชื่อภายหลังว่า คือ พ.ต.ท. (หญิง) ลำเพา สายสัทกุล แล้วอุ้มตัวเธอขึ้นรถยนต์โดยสารแบบตู้หลบหนีไป มีผู้เห็นเหตุการณ์และจำเลขทะเบียนของรถยนต์คันนั้นได้ ขณะรายงานข่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจภูธรท้องที่กำลังสืบสวนติดตามจับกุมคนร้าย เจ้าหน้าที่สันนิษฐานว่าสาเหตุอาจเป็นเรื่องขู้สาว

(บ่วงบาต, 2543, น.99)

ในการสืบสวน ธนุสเริ่มสืบหาเงื่อนงำการเสียชีวิตของพลโทรำบาญ โดยอาศัยความร่วมมือของนำพล เพื่อนเก่าติดต่อน้ำตาล ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งให้ติดตามคดีพลโทรำบาญ ประสพอุบัติเหตุ โดยการติดตามการสืบสวนคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มจากสถานีตำรวจอันเป็นเจ้าของคดี ตามด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลที่รับผิดชอบคดีต่อจากตำรวจเจ้าของคดี ก่อนจะลงพื้นที่ตามหาตัวคนขับรถและเจ้าของรถบรรทุกสิบล้อที่ใช้ก่อเหตุ จนทราบว่านายผจงเป็นคนขับรถ และนายมงคลเป็นเจ้าของรถบรรทุก นายมงคลถูกนำพลลงให้สารภาพ ทำให้ทราบว่า ดร.พิพิธพร เป็นผู้ว่าจ้าง การสืบสวนขยายผลออกไปทำให้ทราบว่า ดร.พิพิธพร และนายประมุขมีส่วนร่วมในขบวนการค้ายาเสพติด สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ลำเพาถูกเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับลักพาตัวไปสอบสวนเกี่ยวกับภารกิจ “ดับดาว”

ระหว่างการสืบสวน ธนุสและนำพลถูกเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับและเจ้าหน้าที่ตำรวจคุกคามหลายครั้ง ดังเหตุการณ์ที่ธนุสถูกจองคช เจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับ ติดตามไล่ล่าดังนี้

ธนุสจับตาดูและเชื่อว่าชายในร่างของพนักงานหญิงผู้นั้นยังป็นเป็นและคงจะแม่นป็นด้วย เขาถือป็นอยู่ในระดับเอว หักปากกระบอกตรงมาที่ธนุส มือขวาของเขากำรอบด้ามป็นโดยไม่มีส่วนใดโผล่ออกมาพ้นง่ามมือ ซึ่งเป็นลักษณะของคนถือป็นเป็น ทั้งแขนและมือของเขาไม่ส่ายหรือสั่น นิ้วชี้ขวาของ

เขาตวัดอยู่รอบๆ ในท่าที่อาจจะเหนียวยิ่งแบบไม่ต้องง้างนกดหรือแบบดับเบิล แอ็กชั่น (double action) ได้ทันที

“คงจะมีอะไรเข้าใจผิดสักอย่างหนึ่ง” ธนุสเจตนาพูดเพื่อถ่วงเวลา “ผมชื่อประทาย เป็นแต่เพียงคนใช้-”

“ที่ไม่มีคนรู้จักชื่อจริงคือธนุส นิราลัย” อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวต่อทันทีแต่ไร้แวว ขบขัน “เฮอะ เราอย่าเสียเวลามากกว่านี้เลย คุณนอนลงบนเก้าอี้นั่นแหละ นอนหายใจหายคยาว และวางแขนทั้งสองไว้ข้างตัว”

(บ่วงบาศ, 2543, น.598)

เหตุการณ์ที่โรงแรมของนำพล ถูกตำรวจบุกเข้าค้นและไล่ความว่านำพลมียาเสพติดไว้ในครอบครอง

“ดูเหมือนคุณจะไม่พอใจเหลือเกินว่า ผงขาวในกระเป๋านั้นเป็นเฮโรอิน ก่อนที่คุณจะพิพากษาผม ขอให้ใครยืนยันกับผมหน่อยได้ไหมครับว่า มันเป็นเฮโรอินจริงๆ หรือเปล่า?”

นายพลตำรวจตรีหน้าเขียว ความขัดเคืองที่ถูกย้อนถามน้อยกว่าที่ถูกเรียกด้วยสรรพนาม “คุณ” แทนที่จะเป็น “ท่าน” อย่างที่เขาต้องการ

“ล้อหัวหมอร์?” เขาตะคอกถามอย่างลึมดัว “ล้ออยากให้อี๊วะเล่นไม้แข็งยังงี้รึ?”

“ในชีวิตของอี๊วะเจอหนักๆ มาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน” นำพลสุดที่จะควบคุมตนเองต่อไปได้ “แต่ที่แล้วมานั้นเจอแต่กับคนเลวๆ อยากรู้เหมือนกันว่า ถ้ามาจากผู้พิทักษ์สันติราษฎร์มันจะหนักกว่ากันแค่ไหน”

(บ่วงบาศ, 2543, น.554-555)

เรื่องบ่วงบาศจัดเป็นนวนิยายระทึกขวัญ เนื่องจากเนื้อเรื่องประกอบด้วยโครงสรางของเรื่องเล่า 2 เรื่อง คือ เรื่องอาชญากรรม ได้แก่เหตุการณ์การเสียชีวิตของพลโทรำบาญ และการลักพาตัวธนุสและลำพา และเรื่องการสืบหาเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เนื้อเรื่องเน้นกระบวนการคลี่คลายปมปริศนา และตัวละครนักสืบคือธนุสรวมถึงพรรคพวกต้องเสี่ยงอันตรายหลายครั้งระหว่างที่ปฏิบัติการสืบสวน

ส่วนเรื่องประกาศิตอสูร จัดเป็นนวนิยายมิด เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวการสืบสวนของโกษชัย อดีตเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับ ที่ได้ช่วยเหลือหญิงสาวที่สถานบันเทิงแห่งหนึ่งซึ่งต่อมาได้หายตัวไปอย่างเป็นปริศนา หลังจากนั้นโกษชัยก็ต้องเผชิญกับอันตรายจากคนร้ายตามไล่ล่า

นำไปสู่การจัดตั้งทีมสืบสวน “ทาสก์ฟอร์ซ” ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยอดีตเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับ จุดประสงค์การสืบสวน คือ การสืบหาตัวหญิงสาวปริศนา เมื่อพบตัวนางสาวทิพวรรณ หญิงสาวปริศนาแล้ว การสืบสวนของ “ทาสก์ฟอร์ซ” ได้ขยายขอบเขตการสืบสวนไปสู่การหาทางทลายขบวนการค้ายาเสพติดขององค์กรลับกลุ่มหนึ่ง

เหตุการณ์ซึ่งเป็นที่มาของเรื่องสืบสวนของไภษัชย์ คือ ไภษัชย์ช่วยเก็บของเอกสารที่คิดว่านางสาวทิพวรรณลืมวางไว้ จนกระทั่งช่วยหญิงสาวจากการถูกคนร้ายคุกคาม หลังเหตุฉุกเฉินทั้งหญิงสาวและของเอกสารหายไป ไภษัชย์กลับถูกคนร้ายติดตามหลายครั้ง ดังที่มีคนร้ายบุกเข้าไปในบ้านพัก ดังนี้

ไภษัชย์ตื่นบานประตูให้เปิดเข้ามาในห้องข้าๆ ขณะที่ก้าวออกไปโดยย่อตัวต่ำอยู่ในระดับเอว เขาไม่ต้องการไฟฉายเพราะนอกห้องนั้นมีแสงสว่างจากดวงไฟที่เขาเปิดทิ้งไว้ ที่เขาคาดไม่ถึงก็คือร่างของผู้รุกรานซึ่งยืนคอยอยู่ใกล้เขาห่างไม่ถึงก้าว ไภษัชย์ยังไม่ทันจะทำอะไรเท้าขวาของมันก็เหวี่ยงเข้ามาปะทะหน้าของชายหนุ่มอย่างจัง ไภษัชย์หงายหลังไปตามแรงเตะและรู้สึกสะเทือนไปทั้งศีรษะ ปีนพกหลุดจากมือและกระเด็นไปทางไหนไม่รู้ เมื่อได้สติไภษัชย์ค่อยๆ ทรงตัวลุกขึ้นในท่ายืนและสะบัดหัวไล่ความมึนงงแล้ว เขาจึงเห็นปากกระบอกปืนขนาด 11 มิลลิเมตรจ้องตรงมาที่เขา คนผู้นั้นแต่งกายด้วยชุดดำและมีถุงสีดำคลุมศีรษะ ซ่อนใบหน้าของมันไว้ เหลือแต่ตา จมูกและปากเท่านั้นที่ปรากฏให้เห็นหลังรูเจาะของถุงนั้น

“อ้าวต้องการของอย่างเดียว” เสียงนั้นเป็นเสียงผู้ชาย เสียงของมันแหลมและสะท้อนแสดงความไม่ปกติของอารมณ์ “ของที่นั่งผู้หญิงคนนั้นมอบให้ลื้อไว้”

“ซอ?” ไภษัชย์ทวนคำเป็นเชิงสงสัย ในขณะเดียวกัน เขาประเมินฝ่ายตรงกันข้ามเพื่อหาช่องที่จะตอบโต้ทันทีถ้าทำได้ แต่ไภษัชย์ก็ตระหนักทันทีในความชัดเจนของชายผู้นั้น ปืนในมือของมันอยู่ห่างเขาและจ้องตรงมาที่เขาโดยไม่ส่ายหรือสั่น “ซออะไรที่ไหนกัน?”

(ประกาศิติดอสูร, 2549, น.32)

การสืบสวนของไภษัชย์เพื่อหาตัวนางสาวทิพวรรณ ทำให้ไภษัชย์พบกับอันตรายจากฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นองค์กรลับขนาดใหญ่ ดังในเหตุการณ์ไภษัชย์เดินเข้าไปเผชิญหน้ากับผู้กองชุดคนร้ายที่ต้องการของเอกสารของไภษัชย์ ดังนี้

“อ้อ! คุณไภษัชยีนั่นเอง” เสียงของ “ผู้กองซัด” ผิดความคาดหมายของ ไภษัชยีนั่นมันไม่มีความแปร่งของสำเนียงต่างด้าวหรือต่างถิ่น หากเป็นสำเนียงของคนไทยภาคกลางที่ได้รับการศึกษา “ผมกำลังคอยคุณอยู่ที่เดียว เที่ยงลงจากรถแล้วก็ขึ้นไปคุยกันบนบ้านดีไหมครับ? ปีน่ะไม่จำเป็นหรอก แล้วก็ไม่มีประโยชน์ด้วย ถ้าผมสั่ง ลูกน้องผมก็ต้องสู้ และอาจจะเจ็บหรือล้มตายสักคนสองคน แต่คุณนะตายแน่นอน และบ้านนี้คุณก็คงจะรู้แล้วว่าผมไม่ต้องการให้คุณตาย”

ไภษัชยีนั่นหันหน้าทักทายว่า เขากำลังเผชิญกับอาชญากรเหนือชั้น อาชญากรมืออาชีพที่ไม่มีความสะทกสะท้านหรือหวั่นไหวในการกระทำความผิดของมัน และอาจจะเป็นอาชญากรที่มีการศึกษาสูงด้วย ในกรณีอย่างนั้น นอกจากความรู้และประสบการณ์ในการต่อสู้แล้ว ไภษัชยียังต้องการความเยือกเย็น ความรอบคอบ และโดยเฉพาะสติอันมั่นคงอย่างยิ่งด้วย

(ประกาศิตตอสูร, 2549, น.347)

นอกจากนี้ เรื่องยังแสดงให้เห็นการทำงานของฝ่ายผู้ร้ายในการก่อเหตุอาชญากรรมตอบได้การทำงานของ “ทาสก์ฟอร์ซ” ดังนี้

“ผมยังว่าน่าพลเป็นบุญแจดอกสำคัญ” เขาบอกข้าๆ ขณะที่กำลังคิดว่าควรจะปกปิดแผนส่วนไหนเอาไว้ได้อย่างไร “จุดอ่อนที่สำคัญจุดหนึ่งของน่าพลคือ ดร.วิเลป ลูกสาวคนเดียวของเขาเอง ผมคิดว่าถ้าน่าพลรู้ว่าลูกสาวของเขา กำลังจะเป็นอันตราย เขาจะต้องยอมบอกเราว่าทิววรรณอยู่ที่ไหน?”

“อันตราย!” ชายผิวดำเกรียนร้อง “คุณไม่ได้คิดจะฆ่าเด็กผู้หญิงคนนั้นนะ”

“ยังไม่มีใครพูดเลยว่าจะฆ่าใครอีก” แอนโธนี ดันตอบข้าๆ เขาเกลียดความอ่อนแอทุกประเภท และเขานึกไม่ออกว่าคนใจเสาะอย่างชายผิวดำเกรียนผู้นั้นทำอะไรจะผ่านราชการทหารมาจนกระทั่งได้ยศนายพล เขาอยากจะถามว่าที่ “บริษัท” ที่เขาและคนพวกนั้นเป็นเจ้าของและมีหุ้นส่วนอยู่ ทำกำไรได้มหาศาลและมั่นคงอยู่เช่นนั้น มิใช่เพราะการฆ่าที่เขาเป็นผู้บริหารดอกหรือ

(ประกาศิตตอสูร, 2549, น.668-669)

การสืบสวนของไภษัชยีนั่นและ “ทาสก์ฟอร์ซ” ค้นพบในท้ายที่สุดว่า นางสาวทิววรรณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรลับ และต้องการทำลายล้างองค์กรลับ โดยที่ฝ่ายไภษัชยีนั่นเข้ามาแทรกใน

เหตุการณ์ความขัดแย้งนั้น การสืบสวนของไภษัชย์และ “ทาสก์ฟอร์ซ” เปิดเผยให้เห็นองค์การลับค้า ยาเสพติดข้ามชาติซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางเกินกว่าที่ฝ่ายสืบสวนจะคาดคิด

... “พีไภษัชย์จำได้ไหมคะว่า หนูเคยบอกพี่ว่าอาชญากรรมรายนี้มันลึกกลับใหญ่โตกว่าที่พี่คิด? คนใหญ่คนโตในเมืองไทยหลายคน หลายพวกหลายฝ่ายมีส่วนรู้เห็นและได้รับประโยชน์จากอาชญากรรมรายนี้คนละไม่น้อย และไม่ใช่ว่าจากธุรกิจยาเสพติดอย่างเดียวเท่านั้น แต่จากธุรกิจอย่างอื่นที่ผิดกฎหมายของบริษัทไทโคศวรรย์และบริษัทอื่นๆ ในเครือด้วย รวมทั้งการค้าหญิงข้ามประเทศ”

“ค้าผู้หญิง?”

“ค่ะ มันซื้อผู้หญิงทั้งจากเมืองไทย พม่า ลาวและฟิลิปปินส์ แล้วก็ลักลอบส่งเอาไปขายให้แก๊งอาชญากรต่างประเทศ ซึ่งบังคับผู้หญิงเหล่านั้นให้ขายตัวพีไภษัชย์ไม่เคยได้ยินหรือหือคะ ว่าที่ญี่ปุ่นและออสเตรเลียผู้หญิงไทยถูกหลอกให้ไปทำงานเป็นแม่บ้าน แต่พอไปถึงเข้าจริงๆ แล้ว กลับถูกยึดหนังสือเดินทางส่งเข้าห้อง แล้วต้องขายตัวเพื่อหาเงินไปแลกกับอิสรภาพ”

“พีเคยได้ยิน แต่ไม่ได้คิดว่ามันเป็นเรื่อง organized crime” ไภษัชย์หมายถึงอาชญากรรมที่ทำในรูปขององค์กร

“เป็นค่ะ เป็นมานานแล้ว” เสียงของทิพวรรณบอกความเคียดแค้นและขมขื่น “และไม่ใช่ว่าแค่ organized crime เฉยๆ แต่เป็น international ข้ามประเทศ โดยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ชั่วๆ หลายฝ่ายในเมืองไทย ทั้งอำเภอกันตำรวจ ช่วยทำบัตรประชาชนปลอม ทำหลักฐานปลอม และเอาหนูไปเอาตาไปไว้ อำนาจความสะดวกให้เข้าออกประเทศ เพื่อแลกกับเงิน เงินโสโครกที่ส่วนหนึ่งเข้ากระเป๋าตัวเอง อีกส่วนหนึ่งส่งขึ้นไปให้นายที่คอยแบมือรับ นายบางคนไม่รู้หรือคะว่ามันเป็นเงินสกปรก เงินที่ได้มาจากเลือดเหงื่อของผู้หญิงจนๆ พวกหนึ่งที่กลายเป็นยิ่งกว่าทาส ใ้ฉันพวกนี้มันเคยตัวรับทุกบาททุกสตางค์โดยไม่เคยสนใจถามว่าลูกน้องได้เงินมาอย่างไร ขอให้ได้เป็นพอ ยิ่งมากยิ่งดี”

“คุณทิพวรรณรู้หรือเปล่าว่า เจ้าหน้าที่ข้าราชการที่รู้เห็นและร่วมมือกับอาชญากรรายนี้ ระดับสูงสักแค่ไหน?” ไภษัชย์บ่นคำถามที่เตรียมไว้นานแล้ว

“ระดับสูงมากทีเดียวค่ะ” ทิพวรรณตอบสวนมาทันที “หนูไม่รู้หรือคะว่ามันสูงไปถึงไหน แต่พฤติกรรมของผู้ร้ายพวกนี้มันอุกอาจทำทนาย และเย้ย

กฎหมาย อย่างที่แสดงว่ามันต้องได้รับความสนับสนุนจากแหล่งที่ใหญ่และมีอิทธิพลมหาศาล ระดับไม่ต่ำกว่ารัฐบาลหรือเทียบเท่ากับรัฐบาลทีเดียว ผู้ร้ายธรรมดาที่ไหนจะอุกอาจเหิมเกริม กล้าบุกเข้าไปฆ่าผู้ต้องหาถึงบนโรงพัก? แล้วพีโนชเช่ย์คิดบ้างหรือเปล่าคะว่า ถ้าไม่ใช่เพราะความร่วมมือช่วยเหลือของคนสำคัญตัวโตๆ ให้อพวกนี้จะเคลื่อนไหวอยู่ในประเทศอย่างเสรีอย่างนี้ได้ยังไง? ทั้งๆ ที่รัฐบาลมีพร้อมทั้งคน เงินและเครื่องมือเครื่องอุปกรณ์ คนของรัฐบาลนั้นแหละที่ต้องรู้เห็นและเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้แน่นอน”

(ประกาศิตอสูร, 2549, น. 1022-1023)

กล่าวได้ว่าเรื่องประกาศิตอสูร จัดเป็นนวนิยายมิดเนื่องจากเนื้อเรื่องเน้นเรื่องราวการสืบสวนซึ่งดำเนินไปพร้อมกับเหตุการณ์ปริศนาที่กลับที่เกิดขึ้นตลอดเรื่อง โดยที่ตัวละครฝ่ายนักสืบต้องเสี่ยงภัยอันตรายหลายครั้ง และเรื่องยังแสดงให้เห็นการวางแผนของฝ่ายผู้ร้าย ซึ่งจะทำให้ตัวละครนักสืบตกอยู่ในอันตรายอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมา อาชญากรรมทั้ง 5 เรื่องของวชิษฐ เดชกุญชร สามารถจำแนกแนวเรื่องตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่าได้เป็น 2 แนว คือ นวนิยายมิด ได้แก่ สารวัตรเถื่อน หักลิ้นช้าง และประกาศิตอสูร ทั้ง 3 เรื่องมีโครงสร้างของเรื่องเล่าเพียง 1 เรื่อง คือ การสืบสวน ซึ่งเหตุการณ์ดำเนินไปโดยตัวละครนักสืบต้องเสี่ยงภัยอันตรายหลายครั้ง ส่วนอีกแนวเรื่องหนึ่งคือ นวนิยายระทึกขวัญ ได้แก่ แม่ลาวเลือดและบ่วงบาต ทั้ง 2 เรื่อง ประกอบด้วยโครงสร้างของเรื่องเล่า 2 เรื่อง คือ เหตุอาชญากรรมซึ่งเป็นปริศนาขอให้นักสืบคลี่คลาย และการสืบสวนซึ่งจะเปิดเผยเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยระหว่างการสืบสวนตัวละครนักสืบต้องเสี่ยงภัยอันตรายก่อนที่จะคลี่คลายปริศนาได้

3.1.2 แนวเรื่องตามลักษณะการสืบสวน

แนวเรื่องตามลักษณะการสืบสวน คือ แนวเรื่องที่พิจารณาจากวิธีการที่ตัวละครฝ่ายสืบสวนใช้ในการสืบหาข้อเท็จจริงของเรื่องอาชญากรรม ซึ่งในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 แนวเรื่อง คือ แนวเรื่องนักสืบและแนวเรื่องจารกรรม-สายลับ

3.1.2.1 แนวเรื่องนักสืบ

แนวเรื่องนักสืบ คือ นวนิยายที่ฝ่ายสืบสวนดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงของเรื่องอาชญากรรมจากการไต่สวนของพยานรอบข้าง โดยแสดงตนเป็นฝ่ายสืบสวนอย่างชัดเจน

อาชญาวิทยาของวชิรัฐ เดชกุญชร เรื่องแม่ลาวเลือด เรื่องบ่วงบาต และเรื่องประกาศิตอสูรมีลักษณะเข้าข่ายแนวเรื่องนักสืบ ดังนี้

เรื่องแม่ลาวเลือด หากพิจารณาในแง่ของแนวเรื่องนักสืบ นักสืบในเรื่องมีจุดประสงค์การสืบสวนเพื่อหาตัวฆาตกรที่สังหารนายเกียรติ เพื่อนของธนูส แม้ในช่วงแรกการสืบสวนจะมุ่งประเด็นการสืบสวนขบวนการค้ายาเสพติดในภาคเหนือตามข้อตกลงที่ให้หน่วยงานสืบราชการลับส่วนการสืบหาตัวฆาตกรจะเป็นภารกิจแต่คนละภารกิจกัน แต่เมื่อการสืบสวนลงรายละเอียดมากยิ่งขึ้น จึงพบว่าภารกิจทั้งสองเป็นภารกิจเดียวกัน กล่าวคือ ผู้การสมหมายเป็นทั้งฆาตกรที่สังหารนายเกียรติและยังเป็นผู้ดูแลการค้ายาเสพติดแก่องค์การลับ ดังนั้นภารกิจการสืบสวนในเรื่องจึงกลายเป็นปริศนาของนักสืบ คือ การหาตัวฆาตกรซึ่งได้เชื่อมโยงถึงตัวองค์การลับในภาคเหนือ

ภารกิจการสืบหาตัวฆาตกรที่สำคัญ คือ การที่ธนูสนึกถึงคำพูดสุดท้ายถึงคำพูดสุดท้ายของผู้ตายที่ว่า “กสิกร ช้างเผือก” ได้นำธนูสไปพบกับธนาคารกสิกรไทย สาขาช้างเผือก ธนูสเชื่อว่าหลักฐานการเสียชีวิตของนายเกียรติซ่อนอยู่ในธนาคารดังกล่าว จึงปลอมตัวเป็นนายพันตำรวจเอกเข้าไปติดต่อผู้จัดการธนาคารกสิกรไทย สาขาช้างเผือก 2 ครั้ง จึงได้พบกับสิ่งที่เชื่อว่าผู้ตายทิ้งเบาะแสตัวฆาตกรแก่ธนูส ดังนี้

อดีตหัวหน้ากรบได้ดินเชื่อว่า เขาได้พบสิ่งที่เกียรติทิ้งเอาไว้ที่ธนาคารกสิกรไทยสาขาช้างเผือกแล้วอย่างแน่นอน ธนูสวางสิ่งนั้นลงบนโต๊ะตรงหน้าของเขา มันเป็นกล่องพลาสติกสี่เหลี่ยมขนาดเล็กสีขาว หนาไม่ถึงครึ่งเซนติเมตร กว้างราว 2 เซนติเมตร และยาวประมาณ 3 เซนติเมตร ที่ก้นกล่องเคยมีเทปสองหน้าติดอยู่ เกียรติใช้เทปสองหน้านี้อัดกล่องนั้นเข้ากับใต้ขอบโต๊ะ ธนูสเปิดฝากล่องนั้นขึ้นและพบกระดาษชิ้นเล็กๆ ชิ้นหนึ่งพับอยู่ข้างใน เมื่อเขาค่อยๆ กระจายชิ้นนั้นออกก็พบข้อความเขียนด้วยหมึกสีน้ำเงินอยู่บนกระดาษชิ้นนั้น อ่านได้ความว่า

“พระภิกษุแก้ว วัดพระธาตุดอยพระกาฬ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง”

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.338)

จากข้อความข้างต้น เป็นช่วงเหตุการณ์สำคัญที่ธนูสได้พบกับข้อความที่นายเกียรติฝากไว้ให้แก่ธนูสก่อนจะถูกฆาตกรรม เมื่อธนูสเดินทางไปตามข้อความนั้น จึงได้รับใบลานธรรมภายในมีข้อความแจ้งถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตายของนายเกียรติ คือ นายบรรพต บุตรบุญธรรมของนายเกียรตินั่นเอง

เรื่องแม่ลาวเลือดเข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องนักสืบเนื่องจากการดำเนินการค้นหาความจริงของเรื่อง ธนุสและฝ่ายสืบสวนทั้งหมดได้แสดงตนเป็นฝ่ายสืบสวนอย่างชัดเจน แม้จะมีการปลอมตัวเป็นนายพันตำรวจเอกผจญถึง 2 ครั้ง เพื่อติดต่อกับผู้จัดการธนาคารกสิกรไทย สาขาข้างเผือก จนได้เบาะแสสำคัญในไปสู่การลงโทษผู้กระทำผิด คือ การวิสามัญฆาตกรรมผู้การสมหมาย แต่ก็ไม่ได้ปลอมตัวเข้าไปเป็นพวกของฝ่ายตรงข้ามแต่อย่างใด ดังนั้นจึงถือว่าแม่ลาวเลือดมีแนวเรื่องตามลักษณะการสืบสวนเป็นแนวเรื่องนักสืบ

เรื่องบัวบาศ ภารกิจสำคัญของตัวนักสืบ คือการสืบคดีพลโทรำบาญประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตและการหาทางช่วยเหลือลำพาจากคนร้าย แม้ในช่วงแรกตัวนักสืบจะให้ความสำคัญแก่การช่วยเหลือลำพาเป็นอันดับแรก แต่เมื่อลำพาได้รับการช่วยเหลือจากธนุสแล้วนั้น ธนุสหันมาให้ความสำคัญแก่การสืบหาสาเหตุการเสียชีวิตของพลโทรำบาญ ซึ่งการสืบสวนของธนุสกลับพบว่าพลโทรำบาญถูกฆาตกรรมอำพรางให้เหมือนเป็นอุบัติเหตุ มีนายประมุท รองผู้อำนวยการหน่วยสืบราชการลับร่วมมือกับ ดร.พิพิทพร เป็นผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ทั้งหมด

การสืบหาข้อเท็จจริงของเรื่องอาชญากรรม ฝ่ายธนุสดำเนินการโดยสืบหาเบาะแสเชื่อมโยง และการสอบปากคำผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ น้ำตาลผู้สื่อข่าวติดตามการสืบสวนการเสียชีวิตของพลโทรำบาญของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จนทราบว่านายมงคลเป็นผู้จัดหาคนขับรถในคดีฆาตกรรมพลโทรำบาญ และนำพล เพื่อนของธนุส ทรมานนายมงคลจนทราบชื่อ ดร.พิพิทพร เป็นผู้ว่าจ้างและลักลอบค้ายาเสพติด มีนายประมุท รองผู้อำนวยการหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” เป็นหุ้นส่วน และธนุสสอบปากค่านายจองคชถึงบุคคลที่ออกคำสั่งให้นำตัวธนุสส่งคณะกรรมการสอบวินัยร้ายแรง ดังนี้

“คุณจะตอบคำถามของผมได้หรือยังล่ะ?” ธนุสทวงถาม จองคชผงกศีรษะ แล้วจึงเริ่มเล่าความเป็นมาของ “ภารกิจ” ของตนอย่างไม่ปิดบัง เว้นแต่ที่เกี่ยวกับเงิน “ราชการลับ” ก่อนโตที่เขาได้รับมาจากรองผู้อำนวยการ “บราโว่”

“ผมก็ไม่เข้าใจว่าทำไม “บราโว่” ไม่ส่งสัญญาณรหัสให้คุณกลับไปรายงานตัว ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด” จองคชกล่าวในตอนสุดท้าย “แต่คุณก็รู้ว่า ผม-เราไม่มีหน้าที่ที่จะถามว่าทำไม เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเดียว ผมตั้งใจจะนำตัวคุณไปพบกับท่านรองประมุทตามคำสั่งเท่านั้น ที่ต้องใช้ยาสลบก็เพราะผมไม่แน่ใจว่าคุณจะต่อสู้หรือขัดขืนหรือเปล่า”

(บัวบาศ, 2543, น.614)

จากข้อความข้างต้น การเปิดเผยของนายจองค์ถึงผู้ออกคำสั่งให้นำตัวธนุส่งมอบแก่นายประมุท กลายเป็นเบาะแสสำคัญให้เชื่อได้ว่านายประมุทมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับธนุ ลำเพาและพลโทรำบาญ สอดคล้องกับธนุตัดสินใจเดินทางมายังสำนักงานหน่วยสืบราชการลับเพื่อมาพบกับนายประมุทที่หน้าห้องทำงาน ส่งผลให้นายประมุทได้รับผลของการกระทำผิดไว้ ดังนี้

ประมุทขบกรรมเพื่อไล่ความปวดร้าวที่ดูเหมือนจะลามไปทั่วทั้งศีรษะ เขาหยิบรีวอลเวอร์กระบอกนั้นขึ้นมาเปิดลูกโม่และเห็นว่ากระสุนทั้งหกนัดยังอยู่ครบ เขาผลักลูกโม่ให้กลับเข้าที่ดังเดิม วางปืนลง แล้วเอื้อมมือไปที่เครื่องโทรศัพท์ ใจหนึ่งคิดจะยกหูขึ้นแล้วบอกเลขานุการให้อนุญาตให้ธนุเข้ามาเผชิญหน้ากันกับเขาเพื่อให้มันรู้ไปว่า ชายร่างสูงผิวดำผู้นั้นจะมาไม่ไหน แต่อีกใจหนึ่งก็ไม่กล้า ประมุทชักมือกลับมาหยิบปืนพกกระบอกนั้นขึ้นมาอีก

อย่างเลือนลอยเหมือนไม่รู้ตัว เขาหันปากกระบอกปืนมาตรงกับแนวสายตาขวา แล้วมองลึกลงไปในปากกระบอกปืน ประมุทเห็นโลหะทองแดงอันเป็นหัวกระสุนขนาด .38 สเปเชียลวางอยู่ในกระบอกปืนนั้น เหมือนแนวตาของสัตว์ร้ายที่กำลังจ้องจะขย้ำเขา

(บ่วงบาศ, 2543, น.816)

จากข้อความข้างต้น นายประมุทเลือกกระทำอัตวินิบาตกรรมในห้องทำงานหนีความผิดที่ตนเองได้ก่อไว้ กลายเป็นหลักฐานช่วยยืนยันว่านายประมุทเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเรื่องอาชญากรรมทั้งหมดตามที่ธนุเชื่อ

เรื่อง**บ่วงบาศ**เข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องนักสืบเนื่องจากการค้นหาข้อเท็จจริงของเรื่องมาจากน้ำตาล น้ำพล และจากธนุสลับแต่ดำเนินการสืบสวนในลักษณะของนักสืบ คือ การลงพื้นที่หาที่อยู่ของนายมงคล การสอบปากค่านายมงคลและนายจองค์ ซึ่งเป็นเบาะแสสำคัญชี้ตัวผู้กระทำผิดของเรื่อง

เรื่อง**ประกาศิตอสูร** ภารกิจสำคัญของการสืบสวนในเรื่องคือการกวาดล้างการก่ออาชญากรรมขององค์กรลับกลุ่มหนึ่ง แม้ในช่วงแรกฝ่ายนักสืบจะให้ความสำคัญแก่การหาตัวนางสาวทิพวรรณ เจ้าของซองเอกสารที่ถูกคนร้ายตามไล่ล่า นักสืบไม่ได้ใช้ความสามารถมากนักเนื่องจากพบนางสาวทิพวรรณโดยบังเอิญ การสืบหาตัวนางสาวทิพวรรณจึงเป็นเบาะแสการสืบขึ้นต้น แต่เมื่อนางสาวทิพวรรณเปิดเผยข้อมูลสำคัญแก่ฝ่ายนักสืบนำสู่การจับกุมการค้ายาเสพติดบนเรืออินดี้ การสืบสวนจึงขยายไปสู่การสืบสวนองค์กรลับอย่างจริงจังและเข้มข้นขึ้น

หลังจากนางสาวทิพวรรณได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญเป็นรายชื่อผู้ถือหุ้นบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์โภคัยศวรรย์ จำกัด แล้ว ฝ่ายตัวนักสืบได้เริ่มการสืบหาองค์การลับ โดยเริ่มต้นที่นายจาตุรนต์ นักธุรกิจและสมาชิกองค์การลับ ตามด้วยการจับกุมเรื่องอื่นที่ การจับกุมนายจาตุรนต์สอบปากคำ และขยายผลไปสู่การหาทางทำลายองค์การลับ ภารกิจการสืบหาข้อเท็จจริงของเรื่องอาชญากรรมของฝ่ายองค์การลับนั้น ไภษัชย์ดำเนินการค้นหาข้อมูลสินค้าในเรือบรรทุกสินค้าอื่นที่มีความผิดปกติ ดังที่ไภษัชย์ดำเนินการจนได้ข้อมูลสำคัญ ดังกล่าวไว้ดังนี้

ไภษัชย์เก็บกล้องถ่ายรูปและกล้องส่องทางไกลเข้ายาม เขาเชื่อว่าเลนส์ของกล้องถ่ายรูปดิจิทัลราคาพร้อมแสนบาทนั้น คมพอที่จะรับและเก็บภาพที่เขาถ่ายไว้เมื่อคืนที่แล้วได้ทั้งหมดอย่างแน่นอน ไภษัชย์มิได้คาดคิดที่จะลอบเข้าไปในบริเวณอาคารนั้นเพราะเห็นว่ามีกำแพงป้องกันโดยยามที่ถืออาวุธ แต่ถึงแม้จะไม่มีภาพถ่ายและเข้าไปในบริเวณอาคารไม่ได้ สิ่งที่เขาเห็นด้วยตา ก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้เขาลงความเห็นได้ว่า หากอาคารนั้นเป็นของนายจาตุรนต์หรือกำนันจาด สิ่งที่อยู่ในอาคารก็จะต้องมีความสำคัญอย่างสูง พอที่ผู้เป็นเจ้าของจะต้องใช้ยามถืออาวุธระวังป้องกัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่อยู่ในอาคารจะต้องไม่ใช่แค่แป้นเป่าหรือสาหร่ายผลไม้ชนิดอื่นใด

(ประกาศิตอสูร, 2549, น.670-671)

จากข้อความข้างต้น ไภษัชย์ได้ข้อมูลสำคัญจากการลอบเข้าตรวจสอบยังอาคารเก็บสินค้าของเรือบรรทุกสินค้า และพบความผิดปกติบริเวณดังกล่าวมีระบบการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด จึงน่าจะเชื่อได้ว่าสินค้าที่อยู่ในอาคารต้องเป็นสินค้าผิดกฎหมายอย่างแน่นอน มิใช่ผลไม้ตามที่เข้าใจ ซึ่งต่อมาส่งผลให้ฝ่ายไภษัชย์ตัดสินใจวางแผนจับกุมเรื่องอื่นที่และพบยาเสพติดบนเรือเป็นจำนวนมาก

เรื่องประกาศิตอสูรเข้าข่ายลักษณะแนวนักสืบเนื่องจากการดำเนินการของฝ่ายไภษัชย์ทั้งจากลำพา นำพล ล้วนแต่ใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลของเรื่องอาชญากรรมด้วยวิธีการอย่างนักสืบ เช่น การสอบปากคำของนำพล การติดตามสะกดรอยตามคนร้ายของลำพา และการลอบสังเกตอาคารเก็บสินค้าของไภษัชย์

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด เรื่องแม่ลาวเลือด บ่วงบาศ และเรื่องประกาศิตอสูรล้วนเข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องนักสืบ ด้วยวิธีการค้นหาข้อเท็จจริงของฝ่ายสืบสวนใช้วิธีการอย่างนักสืบ คือ การหาร่องรอยจากพยานและหลักฐานอันนำไปสู่การเปิดเผยปริศนาของเรื่องในตอนท้าย

3.1.2.2 แนวเรื่องจารกรรม-สายลับ

แนวเรื่องจารกรรม-สายลับ คือ นวนิยายที่ฝ่ายสืบสวนดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงของเรื่องอาชญากรรมด้วยการส่งคนปลอมแปลงเข้าไปฝังตัวในกลุ่มของฝ่ายตรงข้าม จนนำไปสู่การเปิดเผยความจริงของเรื่อง อาชญากรรมของวชิษฐ เดชกุญชร เรื่อง *สารวัตรเถื่อน* และเรื่อง *หักหลังข้าง* เข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องจารกรรม-สายลับ ดังนี้

เรื่อง *สารวัตรเถื่อน* เป็นแนวเรื่องจารกรรม-สายลับเด่นชัดที่สุดในเรื่อง ธนุส นิราลัย ตัวละครเอกของชุด มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ภารกิจครั้งนี้ คือ การล้วงความลับจากนายทรงยศ อัครวณิชชัยอุดม ตัวแทนค้ายาเสพติดขององค์การลับ เพื่อให้ได้รายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติด ธนุสได้ปฏิบัติการปลอมตัวเป็น พ.ต.ท.ยม พร้อมกับเจ้าหน้าที่รัฐคนอื่นที่ปลอมตัวเป็นบุคคลแวดล้อมนายทรงยศที่อำเภอดอนนาค เพื่อเฝ้าติดตามพฤติกรรมของนายทรงยศและเครือข่าย ดังที่นายทรงยศกล่าวถึงวิธีการที่ฝ่ายธนุสส่งคนแฝงตัวเข้ามาในกลุ่มของตน ไว้ดังนี้

“คุณยม คุณจะจับผมด้วยข้อหาอะไร? ผมรู้ว่าคุณวางแผนได้ลึกซึ้งและแนบเนียน คุณทำให้ผมเขว และบางทีก็งเป็นไก่ตาแตกไป-แต่ในที่สุดผมก็อ่านไต่คุณออกหมด คุณวางแผนของคุณเอาไว้ทั่วดอนนาคเลย แม้แต่ในบริษัทในสำนักงานของผมเอง แม้ราฟนั้นก็เป็นคนของคุณ แล้วก็นางฉวีรัตน์ ปลัดอำเภอสาวนั้นก็เป็นคนของคุณ แม้แต่พระคุณก็ไม่เว้น-พระปราบที่เข้าไปสอนกรรมฐานให้หลวงพ่อวัดเขมาวาสนั้นคุณก็บวชให้ใช่ไหมล่ะ? คุณวางแผนไปไหนไปมาในสำนักงานของผม และคงจะรู้อะไรๆ ที่ผมไม่อยากจะให้คุณรู้ไปเยอะเยอะ อย่างน้อยก็ระยะหนึ่ง”

(*สารวัตรเถื่อน*, 2528, น.297)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่านายทรงยศจับได้ว่า ราฟ ซึ่งทำงานเป็นเลขานุการของตน นางฉวีรัตน์ ปลัดอำเภอสาว และพระปราบ ล้วนเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายธนุสที่ส่งมาแฝงตัวแวดล้อมตนนั่นเอง รวมทั้งการลอบวางไมโครโฟนในสำนักงานของตนก็เป็นการกระทำของฝ่ายธนุส โดยมีจุดประสงค์เพื่อล้วงข้อมูลสำคัญของนายทรงยศ

ในตอนท้ายเรื่อง ธนุสยังได้เปิดเผยวิธีการจารกรรมของตนในการนำรายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติดเสนอต่ออธิบดีหน่วยสืบราชการลับไว้ ดังนี้

“แหล่งข่าวของคุณตามปกติเชื่อถือได้แน่หรือ?”

“ทรงยศ อัครวณิชชัยอุดม” ชายร่างสูงผิวดำล่ำตอบเสียงเรียบๆ

“คุณอาจจะถูกตัมก็ได้เนะ” ชายผู้สูงอายุก้าวเหมือนรำพึง

“ผมตรวจสอบกับหลักฐานอย่างอื่นแล้ว เชื่อว่าไม่ผิดหรอกครับ” ชายร่างสูงผิวคล้ำสบตา “อธิบดี” ตลอดเวลาที่พูด “หลักฐานที่ว่านี้รวมทั้งรายงานการติดตามสังเกตและสะกดรอย เทปบันทึกเสียงการสนทนาทางโทรศัพท์เครื่องส่งวิทยุที่วางดักไว้ตามสถานที่ต่างๆ หลักฐานเหล่านี้ ผมจะประมวลเสนอภายหลัง และโดยเร็วที่สุด เพื่อให้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ของกรมพิจารณาและตรวจสอบ”

(สารวัตรเถื่อน, 2528, น.327)

จากข้อความข้างต้น ธนุสได้รายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติดจากทรงยศซึ่งเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับธนุส วิธีการดำเนินการของธนุสใช้วิธีการสะกดรอยตามและการสังเกต คือ การที่ธนุสส่งเจ้าหน้าที่ของตนแทรกซึมปะปนในพื้นที่ของฝ่ายนายทรงยศในอำเภอวัฒนานิคมิตและหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่เชื่อว่าฝ่ายนายทรงยศจะต้องมีการติดต่อกับหน่วยงานรัฐเพื่อประโยชน์ของฝ่ายทรงยศเอง รวมถึงบันทึกเสียงสนทนากับเครือข่ายก็อาศัยการทำงานของการแทรกซึมด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการทำงานของการจารกรรม

เรื่องสารวัตรเถื่อน เข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องจารกรรม-สายลับ เนื่องจากวิธีการเข้าถึงข้อเท็จจริงของฝ่ายสืบสวนใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่แทรกซึมอยู่ในกลุ่มของฝ่ายตรงข้าม จนได้ข้อมูลสำคัญนำไปสู่การได้รายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค้ายาเสพติด บรรลุตามภารกิจของธนุสนั่นเอง

ส่วนเรื่องหักล้างข้าง ธนุสสืบหาตัวฆาตกรในคดีของนางยุวดี มีโกป็นทองคำเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่อาจสาวไปสู่ตัวฆาตกร การสืบคดีฆาตกรรมของนางยุวดีนำธนุสไปพบกับเจื่อนง่าสำคัญที่ตัวนายปราปต์ สามีของผู้ตาย คือ นายปราปต์อยู่เบื้องหลังซุกซ่อนยาเสพติดในเครื่องประดับอัญมณีเพื่อจำหน่ายยังต่างประเทศ วิธีการสืบของธนุสใช้การล้วงความลับของนายปราปต์ คือ การส่งคนของตนปลอมตัวเข้าแทรกซึมใกล้ชิดตัวนายปราปต์ ดังในเหตุการณ์นายดิกลอบถ่ายเอกสารสมุดบันทึกของนางดลฤดี เลขานุการของนายปราปต์ไว้ดังนี้

หล่อนรู้ว่า ขณะนั้นดิกลละจากหล่อนไปชั่วคราว แต่หล่อนไม่มีกำลังเหลืออยู่แม้แต่จะล้มตาคืนดู ฉะนั้นหล่อนจึงไม่เห็นว่ เขากำลังใช้เครื่องถ่ายเอกสารขนาดจิ๋ว บรรจงถ่ายข้อความในสมุดบันทึกเล่มเล็กที่เขาเพิ่งจะหยิบออกมาจาก

กระเป๋าทองหล่อ่นอยู่อย่างตั้งอกตั้งใจแต่ไม่เร่งร้อน

(หักลิ้นช้าง เล่ม 2, 2533, น.371-372)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่านายติลกเป็นคนของฝ่ายธนุส เข้ามาสร้าง ความสัมพันธ์กับนางดลฤดีเพื่อลอบถ่ายข้อมูลในสมุดบันทึก ซึ่งเป็นรหัสสำหรับใช้ในการเปิดแฟ้ม เอกสารของนายปรាប់ที่อยู่ในคลังข้อมูลคอมพิวเตอร์ และกลายเป็นวิธีการล้วงข้อมูลของนาย ปรាប់ของธนุสในที่สุด

เรื่องหักลิ้นช้างเข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องจารกรรม-สายลับ เนื่องจากวิธีการได้ข้อเท็จจริงของเรื่องจากฝ่ายตรงข้ามนั้น ธนุสใช้วิธีส่งเจ้าหน้าที่แฝงตัวแทรกซึมในฝ่ายของนายปรាប់ถึง 3 คน คือ นายติลกเข้าค้นข้อมูลจากนางดลฤดี นายอาคมได้ข้อมูลห้องลับภายในคฤหาสน์ของ นายปรាប់ และนางสาวเพ็ญจันทร์ลอบขโมยข้อมูลในคอมพิวเตอร์ในห้องผู้จัดการ

เรื่องสารวัตรเถื่อนและเรื่องหักลิ้นช้างเข้าข่ายลักษณะแนวเรื่องจารกรรม-สายลับ เนื่องจากวิธีการได้ข้อเท็จจริงของเรื่องฝ่ายสืบสวนได้จากการส่งคนของตนเข้าแทรกซึมยังฝ่ายตรง ข้าม คือ การส่งคนแวดล้อมนายทรงยศและนายปรាប់ จนนำไปสู่การได้ข้อมูลสำคัญที่ความผิด ของอาชญากรในตอนท้ายเรื่องนั่นเอง

จากการศึกษาลักษณะแนวเรื่อง อาชญาญาทั้ง 5 เรื่องของวชิษฐ เดชกุญชร เมื่อ พิจารณาตามลักษณะโครงสร้างของเรื่องเล่า อาชญาญาของวชิษฐ เดชกุญชร จัดอยู่ในแนว เรื่องนวนิยายมีด 3 เรื่อง คือ สารวัตรเถื่อน หักลิ้นช้าง และประกาศิตอสูร และจัดอยู่ในแนวเรื่อง นวนิยายระทึกขวัญ 2 เรื่องด้วย คือ แม่ลาวเลือดและบ่วงบาศ หากพิจารณาแนวเรื่องตาม ลักษณะการสืบสวน อาชญาญาของ วชิษฐ เดชกุญชร จัดอยู่ในประเภทแนวเรื่องนักสืบ 3 เรื่อง คือ เรื่องแม่ลาวเลือด บ่วงบาศ และเรื่องประกาศิตอสูร และจัดอยู่ในประเภทแนวเรื่องจารกรรม- สายลับ 2 เรื่อง คือ เรื่องสารวัตรเถื่อนและเรื่องหักลิ้นช้าง

3.2 แนวคิดในอาชญาญาของวชิษฐ เดชกุญชร

อาชญาญาทั้ง 5 เรื่องของวชิษฐ เดชกุญชร มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หน่วยสืบ ราชการลับปฏิบัติหน้าที่กวาดล้างขบวนการค้ายาเสพติดในประเทศไทย เนื้อเรื่องนอกจากมุ่งความ สนุกสนาน ตื่นเต้นไปกับการปฏิบัติงานของเหล่าเจ้าหน้าที่แล้ว ยังปรากฏแนวคิดของเรื่องดังนี้

3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่

3.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับต้นเหตุแห่งอาชญากรรม

3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่

ในอาชญาญาทั้ง 5 เรื่องของวิษณุ เดชกุญชร ตัวละครมีสถานะในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน ใน *สรวัดรเถื่อน แม่ลาวเลือด* และ *หกลื่นช้าง* ตัวละครการปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้คำสั่งของหน่วยงานสืบราชการลับ หรือที่รู้จักกันในชื่อ “บราโว่” ส่วน *บ่วงบาศ* และ *ประกาศิตต่อสูร* ตัวละครปฏิบัติภารกิจโดยไม่ขึ้นกับหน่วยสืบราชการลับ การปฏิบัติหน้าที่สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.1.1 แบบไม่ถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม

3.2.1.2 แบบถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม

3.2.1.1 แบบไม่ถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม

การปฏิบัติภารกิจของตัวละครฝ่ายสืบสวนใน 3 เรื่องแรก คือ *สรวัดรเถื่อน แม่ลาวเลือด* และ *หกลื่นช้าง* เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของหน่วยสืบราชการลับ โดยได้รับอนุมัติให้กระทำการ “นอกกฎหมาย” ได้ ในการสืบหาหลักฐานการกระทำผิดของอาชญากรจึงมีการใช้วิธีการนอกกฎหมาย ขัดต่อหลักกระบวนการยุติธรรมหลายวิธี ส่วนใน 2 เรื่องหลัง คือ *บ่วงบาศ* และ *ประกาศิตต่อสูร* ตัวละครฝ่ายสืบสวนไม่ได้ทำงานให้หน่วยงานของรัฐ จึงไม่มีสิทธิ์ทำผิดกฎหมาย แต่ก็ยังมีการใช้วิธีการนอกกฎหมายปรากฏอยู่บ้าง ดังนี้

1. การปลอมตัวและการแฝงตัว

การปลอมตัวนั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนลักษณะภายนอกของตนเองบางส่วนหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด เช่น จากคนปกติเป็นชายชรา หรือเป็นพระ เป็นต้น ส่วนการแฝงตัว คือ การแสดงบทบาทอื่น ปกปิดสถานะที่แท้จริงแฝงตัวเข้าใกล้ขีดผู้ต้องสงสัย วิธีการแฝงตัวและการปลอมตัวเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งในการสืบสวนของฝ่ายธนูส มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อเก็บข้อมูลรวบรวมพยานหลักฐาน รวมไปถึงการล้วงความลับของฝ่ายตรงข้าม วิธีการปลอมตัวและแฝงตัวพบในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ในเรื่อง *สรวัดรเถื่อน* ธนูสปลอมตัวเป็น พ.ต.ท.ยม มารับตำแหน่งสรวัดรประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอวัฒนนิมิต ดังที่ปรากฏตัวในฐานะสรวัดรยม ดังนี้

“คุณธนสารอยู่ไหม?” ะมาถามจ่านายสิบตำรวจในเครื่องแบบผู้หนึ่ง ซึ่งนั่งอยู่หลังโต๊ะนายสิบเวร เขารู้จักนายตำรวจชั้นประทวนผู้นั้นดี ฉะนั้นจึง ออกจะขำใจที่จ่านายสิบตำรวจผู้นั้นนั่งเฉยอยู่ไม่ลุกขึ้นกระวีกระวาดต้อนรับ อย่างเคย

“กะ- กำลัง พะ- พบกับสารวัตรคนใหม่อยู่ คะ-ครับ” จ่านายสิบตำรวจผู้นั้นตอบติดอ่างพลางยิ้มอย่างเหลือเฟือ

“อะไรนะ? พบกับใครนะ?” ะมาได้ยินชัด แต่ไม่ยอมเชื่อทันที

“กะ- แกกำลัง พะ- พบกับ สะ- สารวัตร คะ- คนใหม่” จ่านายสิบตำรวจผู้นั้นยืนยัน

“สารวัตรমনะอะไร?” ะมาถามด้วยความรู้สึกที่ว่า “แกจะมาได้ยังไงวะ? ก็กำลังป่วยหนักไม่ใช่รี?”

เหมือนกับจะเป็นคำตอบ ประตูดห้องของสารวัตรสถานีตำรวจภูธร อำเภอวัฒนานิคมิตเปิดผลัะออกมา นายพันตำรวจตรีธนสารก้าวออกมาก่อนด้วย ท่าทางของคนทีหมดแรง ใบหน้าของเขาซีดเผือกปราศจากสง่าราศี

ผู้ที่ยืนตระหง่านอยู่ข้างหลัง แต่งเครื่องแบบนายพันตำรวจโท ร่างของเขาสูง ผิวดำ ใบหน้าคมสัน แต่ปราศจากรอยยิ้ม ผมนั้นยาวแต่แต่งไว้เรียบร้อย จมูกของเขาค่อนข้างโด่ง เขามองระมาดด้วยแวตว่าไม่เคยพบหรือรู้จักมาก่อน เมื่อเขาพูดขึ้น เสียงของเขาทุ้มนุ่มนวลเพราะหู

(สารวัตรเถื่อน, 2528, น.174)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าธนสารแสดงตัวเป็นนายตำรวจโดยการแต่งเครื่องแบบ และเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ปลอมตัวมาอย่างเปิดเผย นอกจากนี้ธนสารยังส่งเจ้าหน้าที่แฝงตัวเข้าไปยังทำงานในที่ต่างๆ ในอำเภอวัฒนานิคมิต เช่น สำนักงานไปรษณีย์ จากการคำพูดของธนสารแล้วแก่าเที่ยงไว้ ดังนี้

ก่อนจากกัน ชายร่างสูงผิวดำผู้นั้นบอกเที่ยงไว้ว่า

“ถ้าคุณสงสัยว่ากำลังจะเกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันกับคุณอีก ขอให้ คุณไปที่ทำการไปรษณีย์เพชรบูรณ์ ไปที่ช่องจำหน่ายแสตมป์ช่องซ้ายสุด ซื้อแสตมป์อะไรก็ได้ ก็ดวงก็ได้ ระหว่างคอยรับแสตมป์ให้คุณเอาใสนี้ปิดไว้ได้ช่องนั้น ปิดไว้ที่ได้แป้นสำหรับรับแสตมป์อย่าให้ใครเห็น”

(สารวัตรเถื่อน, 2528, น.126-127)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าธนูสได้ส่งเจ้าหน้าที่ของตนแฝงตัวเป็นเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ในสำนักงานไปรษณีย์เพชรบูรณ์ คอยทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างจำเริญกับธนูส เมื่อยามที่จำเริญต้องการส่งข่าวในสถานการณ์ที่ตนกำลังตกอยู่ในอันตราย

ในเรื่องหักลันช้าง ธนูสปลอมตัวเป็นพระเพื่อเข้าไปสืบร่องรอยในโรงงานเจียรไนของนายปรাপต์ หลังจากเสร็จภารกิจ เรื่องได้เปิดเผยวิธีการของธนูสไว้ ดังนี้

พระภิกษุรูปนั้นจากไปนานแล้ว แต่ยามรักษาความปลอดภัยของ “Punno Lapidary” ชุดนั้นก็ยังมีมองลอดตาข่ายของรั้วไปยังแสงเทียนที่วอมแวมอยู่ใต้กลดกลางทุ่งด้วยความอึมเิบที่ยังไม่จาง และทุกครั้งที่เดินหรือขับรถผ่านไปทางด้านนั้น ทุกคนก็อดที่จะชำเลื่องดูมิได้ แม้ว่าแสงเทียนจะดับไปแล้วก็ตาม

ธนูสเปลื้องจีวรย้อมฝาดออก เหลือแต่เสื้อยืดคอกกลมแขนสั้นและกางเกงใน ครึ่งแล้วจึงแกะกระดาดาเหนียวที่ตรึงสายไฟและหลอดไฟสีแดงไว้รอบต้นคอกออก ก่อนที่จะปลดสายยึดของบรรจุมอเตอร์ขนาดเล็กที่เขาคาดไว้รอบเขวออก ครั้นแล้ว เขาจึงสวมเสื้อและนุ่งกางเกงชั้นนอก แล้วโยนเครื่องจำแลงกายทั้งมวล รวมทั้งกระดิกน้ำ ยาม บาตร และกลดลงไปในที่เก็บของท้ายรถ ชายร่างสูงผิวคล้ำปิดฝาที่เก็บของโดยไม่ให้มีเสียงแล้วเข้าไปนั่งในที่นั่งของคนขับ ปิดประตูรถโดยปราศจากเสียงเช่นเดียวกัน เขาชะงักไปดูเงาหน้าของตนเองในกระจกสำหรับมองหลัง เอามือจิกลงตรงขมับใกล้หูขวาแล้วประจลอกแผ่นหนังเทียมที่ครอบศีรษะอยู่ออก หัวที่โล้นอยู่เมื่อก่อนหน้านั้นได้กลายเป็นหัวที่มีผมดกดำเช่นเดิม อดีตหัวหน้ากองโจรไขกุญแจเดินเครื่องยนต์แล้วนำรถคันนั้นเคลื่อนออกจากที่จอดไป

(หักลันช้าง เล่ม 1, 2533, น.225)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระภิกษุที่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้ความเคารพเลื่อมใส่นั้นเป็นธนูสปลอมตัวเป็นพระธุดงค์มาปักกลดหน้าโรงงาน และสามารถลอบเข้าพื้นที่ภายในโรงงานเจียรไนของนายปรাপต์ตามคำนิมนต์ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยโรงงาน เพื่อประพรมน้ำมนต์ให้ความเป็นสิริมงคลและเป็นที่พึ่งแก่เจ้าหน้าที่ของโรงงาน

การแฝงตัวในเรื่องหักลันช้าง ธนูสส่งนายอาคมแฝงตัวมาทำงานในคฤหาสน์ของนายปรাপต์ ดังในเหตุการณ์ที่ธนูสบุกคฤหาสน์ของนายปรাপต์ ดังนี้

ในทันทีที่พ้นประตูเข้าไปในตัวตึก กิริยาอาการของธนูสก็เปลี่ยนไปราวกับเป็นคนละคน จากก้าวเนิบๆ ตามสบายเมื่อครู่ก่อนหน้านี้ ช่างร่างสูงผิวดำสาวเท้าก้าวสั้นเร็ว กระฉับกระเฉงและไม่ลังเล ธนูสรู้จากแผนผังของคฤหาสน์หลังนั้น ที่เขาศึกษาแล้วศึกษาอีกจนจำได้ติดตาว่าห้องใดเป็นห้องอะไรและอยู่ในส่วนไหนของตัวอาคาร อาคม นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวะหนุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่เขียนแผนผังให้เขาและชี้แจงให้เขาจนเขาจำมั่นได้อย่างแม่นยำ ก้าวตามเขามาติดๆ และก่อนที่ช่างร่างสูงผิวดำจะผ่านประตูห้องสำคัญห้องนั้นไป อาคมก็สะกิดให้เขาหยุดแล้วชี้ให้ดูสวิตช์ซึ่งมีลักษณะคล้ายสวิตช์ไฟฟ้าธรรมดา ซึ่งติดอยู่ที่ข้างประตู ธนูสระลึกได้ทันทีว่า ในรายงานของอาคม เด็กหนุ่มผู้นั้นเขียนไว้อย่างชัดเจนว่าก่อนที่จะเข้าไปในห้องนั้น ปรাপต์ได้หยุดและกดสวิตช์นั้นก่อน

(หักลั่นข้าง เล่ม 2, 2533, น.508)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่ธนูสรู้รายละเอียดของห้องต่างๆ ภายในคฤหาสน์ของนายปรাপต์ มาจากการที่ธนูสส่งนายอาคมแฝงตัวเข้าไปยังนายปรাপต์ จึงทราบรายละเอียดแผนผังภายในห้องต่างไว้เป็นอย่างดีจากการเขียนแผนผังของนายอาคมนั่นเอง

ในเรื่อง *บ่วงบาต* ธนูสใช้วิธีการปลอมตัวหลายครั้งเพื่อหลบหนีฝ่ายตรงข้าม นอกจากธนูสแล้ว ยังมีการปลอมตัวคนอื่นเพื่อการบรรลุภารกิจด้วย ดังที่ ดร.วิเลป บุตรสาวของนำพลกล่าวกับนำพลและธนูสถึงกลุ่มตำรวจปลอม ดังนี้

“อีกสักชั่วโมงนางจะเอารายชื่อบริษัทและคนที่พิพิธพรติดต่อด้วยมาให้ค่ะ” วิเลปพูดขณะที่ลุกขึ้นยืน ก่อนที่จะออกจากห้องไปหล่อนหันกลับมาบอกนำพลว่า “อ้อ! พ่อขา คำวันพรุ่งนี้นางขออนุญาตเอา ‘ตำรวจ’ ชุดที่ไปค้นโรงงานพิพิธฟาร์มฯ ไปเลี้ยงที่วัดเตอรียูโกนะคะ และขออนุญาตเปิดไวน์สักโหลด้วย”

“หวังว่าตำรวจจะไปนอกเครื่องแบบนะ” ธนูสพูดกลับหัวเราะ

“อ้อ แนนอนค่ะ” วิเลปหัวเราะตาม “ถึงยังไง ก็คงจะแต่งเครื่องแบบไม่ได้หรอกค่ะ เพราะคืน ‘ก้นตนา’ เขาไปหมดแล้ว”

(*บ่วงบาต*, 2543, น.787)

จากข้อความข้างต้น ทำให้ทราบว่าตำรวจที่เข้าไปตรวจค้นโรงงานเภสัชกรรมของ ดร.พิพิธพร ก่อนหน้านั้นนั้น ที่จริงแล้วเป็นตำรวจปลอมโดยยืมชุดเครื่องแบบจากบริษัท “ก้นตนา” ซึ่งเป็น

บริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์ และผู้ที่ปลอมตัวเป็นนายตำรวจเข้าไปตรวจค้นนั้นเป็นเพื่อนของวิเลป ดังสังเกตจากการขออนุญาตนำเพื่อนที่ปลอมตัวเป็นตำรวจมาเลี้ยงขอบคุณในโรงแรมวิกเตอร์ฮูโก

การแฝงตัวในเรื่อง *บ่วงบาต* ธนุสส่งนายปานเทพเข้าไปแฝงตัวใกล้ชิดกับ ดร.พิพิธพร ปราบการบรรยายไว้ดังนี้

ปานเทพปฏิบัติตามการฝึกอบรมและคำแนะนำของธนุสอย่างเคร่งครัด ทั้งๆ ที่เขารู้ว่าอาคารอันเป็นที่หวงห้ามหลังนั้นในบริเวณโรงงานพิพิธฟาร์มาชีวะ ตีคัลคือเป้าหมายที่ธนุสต้องการให้เขาสืบเสาะหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ได้ แต่ปานเทพก็ไม่ลืมว่า ธนุสกำชับให้เขาใจเย็น ไม่รีบร้อน และใช้เวลาอย่างเต็มที่

ในขณะเดียวกัน เด็กหนุ่มรูปงามก็ตระหนักในความลุ่มหลงอย่างรุนแรง ที่มหาเศรษฐีนักธุรกิจการเมืองหนุ่มมีต่อเขา เขาได้รับความไว้วางใจอย่างสมบูรณ์จาก ดร.พิพิธพรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีหาสน์หลังใหญ่มหัพราหลังนั้น

ปานเทพกลายเป็น “แม่บ้าน” ที่สามารถสั่งการแทนพิพิธพรในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเรียบร้อยของอาคาร การครัว หรือยานพาหนะ มหาเศรษฐีหนุ่มมอบเงินก้อนใหญ่ก้อนหนึ่งไว้ในความดูแลของเขา และให้เขาเป็นผู้จ่ายให้ แก่คนรับใช้ฝ่ายต่างๆ ในบ้าน

(*บ่วงบาต*, 2543, น.571)

จากข้อความข้างต้น นายปานเทพได้รับการฝึกอบรมด้านการจารกรรมจากธนุส ให้แฝงตัวใกล้ชิด ดร.พิพิธพร และจากการฝึกอบรมของธนุส ทำให้นายปานเทพทำหน้าที่แฝงตัวได้อย่างประสบความสำเร็จ ดร.พิพิธพร ให้ความไว้วางใจให้นายปานเทพดูแลความเรียบร้อยภายในคดีหาสน์ในทุกเรื่อง

การปลอมตัวในเรื่อง *ประกาศิตอสูร* ไภษัชยหาข้อมูลของฝ่ายตรงข้ามด้วยการปลอมตัวเป็นพระภิกษุดังนี้

เมื่อถึงวัดดอนเรื่อง พระภิกษุหนุ่มรูปนั้นเดินตามผู้โดยสารอื่นๆ ไปยังศาลาที่ใช้เป็นที่รับแขกของครูบาบุญชุ่ม แต่ไม่พยายามที่จะเข้าไปใกล้ครูบาอย่างคนอื่น ท่านนั่งคุกเข่าลงแต่ไกลหลังคนอื่นแล้วก็กราบพระพุทธปฏิมาประธานด้วยท่าเบญจางคประดิษฐ์ก่อน แล้วจึงหันไปกราบครูบาบุญชุ่มสามครั้งเช่นเดียวกัน

ต่อจากนั้นในขณะที่คนอื่นกำลังสาละวนอยู่กับการแสดงนมัสการและปฏิสันถารกับครุฑาบุญชุ่ม พระภิกษุหนุ่มรูปนั้นก็หายตัวลงจากกุฏิไป

โกษะชัยเดินอย่างช้าๆ ด้วยใจที่มั่นคงและอดรู้สึกพิศวงในความเยือกเย็นของตนเองมิได้ ทั้งๆ ที่รู้ว่าเขากำลังเป็นพระปลอม แต่อิทธิพลของกาสาฬพัศตรีสี่เหลี่ยมที่ห่มร่างของเขาอยู่ก็ลึกและแรงโดยที่เขาไม่ได้คาดฝัน โกษะชัยรู้สึกเหมือนกับว่าวินัยสงฆ์หรือศีลทั้ง 227 ข้อกลับมาครอบและควบคุมกาย วาจา และใจของเขาอีกครั้งหนึ่งอย่างแน่นนอนและเข้มงวด

โกษะชัยรู้ด้วยว่า ภารกิจที่เขา กำลังจะปฏิบัติ นั้น แม้จะกระทำโดยแอบแฝงผ้าเหลือง แต่ก็สำเร็จลุล่วงดังที่เขาคาด

(ประกาศิตอสูร, 2549, น.661)

จากข้อความข้างต้น ทำให้ทราบว่าพระภิกษุหนุ่มที่ขึ้นไปกราบนมัสการครุฑาบุญชุ่มด้วยกิริยาอันสำรวมนั้น แท้จริงแล้วเป็นโกษะชัยปลอมตัวเป็นพระเพื่อลอบตรวจสอบความผิดปกติของฝ่ายตรงข้าม

2. การทรมาน

การทรมาน คือ การนำตัวผู้ที่ต้องการสอบถามข้อมูลมาทรมานและทรมาน ผู้ถูกทรมานตกอยู่ในสภาวะจำยอม ถูกควบคุมตัว ไม่สามารถหลุดพ้นจากสถานการณ์นั้นได้ อีกทั้งยังต้องทนทุกข์ทรมานระหว่างการสอบปากคำซักถามด้วย การทรมานใช้หลักการที่ว่า ผู้ถูกทรมานจะพูดความจริงเพื่อให้ตนพ้นจากถูกทรมาน ดังนั้นการทรมานจึงใช้วิธีการที่รุนแรง สร้างความเจ็บปวดสาหัสแก่ผู้ถูกทรมาน วิธีการทรมานพบในเรื่องแม่ลาวเลือด หักลิ้นช้าง และเรื่องบ่วงบาต ดังนี้

เรื่องแม่ลาวเลือด หนูสต้องการจะทราบตัวผู้อยู่เบื้องหลังสั่งให้ผู้การสมหมายสังหารนายเกียรติ จึงได้ใช้วิธีการทรมานกับผู้การสมหมายดังนี้

สมหมายแม้ริมฝีปากและคิดไม่ถึงว่าชายร่างสูงผิวดำจะโหดเหี้ยมและเลือดเย็นถึงเพียงนี้ หนูสเงื้อมมือขึ้นสูงแล้วจ้วงแทงอย่างไม่ยั้งมือ ปลายมีดปักลงตรงใบหูข้างขวาของสมหมาย หัวหน้าพลพรรคคนออกกฎหมายหลุดปากร้องโดยออกมา พร้อมกับแอ่นกายด้วยความเจ็บปวดระคนกับความหวาดกลัว

“อย่า! อย่าทำ!” สมหมายละล้าละลักบอก แว่ตาแสดงความหวาดกลัวที่ไม่อาจจะปกปิดต่อไปได้ “เรา-เราจะบอกเดี๋ยวนี้ เราไม่รู้หรือว่าใครใช้ เรารับ

คำสั่งและรับเงินมาจากผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้หญิงคนนั้นเป็นคนเดียวที่จะรู้ว่า คนที่
ใช้ให้เรามาเกียรติเป็นใคร”

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.412)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าธนูสใช้การทรมานใช้มีดแทงใบหูของผู้การสมหมาย
ด้วยความเจ็บปวดและความกลัวทำให้ผู้การสมหมายยอมเปิดเผยถึงผู้ที่ออกคำสั่งให้สังหารนาย
เกียรติแก่ธนูสในที่สุด

เรื่องหักลั่นช้าง ธนูสใช้วิธีการทรมานโดยใช้ปืนจ่อศีรษะของคนร้ายที่อ้างตัวเป็น
เจ้าหน้าที่ตำรวจเจตนามากล่าวอ้างว่ารถที่ธนูสเข้ามานั้น ทางบริษัทแจ้งว่าผู้เช่าขโมยมาจากร้าน
ธนูสใช้วิธีการทรมานคนร้ายดังนี้

“ใครใช้ให้มึงมา ? ” ความสุภาพอ่อนโยนสูญสิ้นไปจากน้ำเสียงและกิริยา
ของชายร่างสูงผิวดำ ธนูสกดปากกระบอกปืนพกกกระบอกนั้นลงที่ขมับของชาย
หนุ่มแล้วจางนกเสียงดังกรีก เจตนาสะอึกเฮือก ตาที่หรี่เล็กเปิดกว้างจนกลน
“มึงอย่าอ้างอีกนะว่าเป็นตำรวจ บริษัท “เฟิร์ลคาร์เร็นท์” ที่กูบอกมึงนะมันไม่มี
หรอก และถ้ามึงเป็นตำรวจจริงจะต้องรู้ บอกมาเดี๋ยวนี้ว่า ใครใช้มึงมา!”

“บอกครับ! บอก! ผมจะบอกเดี๋ยวนี้ละครับ” เจตนาละล้าละลัก พลัง
ไหวด้วยมือซ้ายข้างเดียว “ท่านรัฐมนตรีปราบปรามครับ ท่านใช้พวกผมมา”

(หักลั่นช้าง เล่ม 1, 2533, น.33)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ธนูสใช้วิธีการทรมานโดยใช้ปืนจ่อศีรษะของคนร้าย
ที่อ้างตัวเป็นนายตำรวจเจตนา แม้การทรมานของธนูสครั้งนี้จะไม่ทำความบาดเจ็บแก่คนร้าย แต่
การขู่จะใช้ปืนยิงนั้นเข้าข่ายลักษณะการทรมานอย่างหนึ่ง ด้วยความกลัวจะเสียชีวิตนั้นคนร้ายจึง
เปิดเผยถึงผู้ว่าจ้างแก่ธนูสนั่นเอง

เรื่องบ่วงบาต นำพลต้องการทราบตัวผู้ว่าจ้างสังหารพลโทรักษาจากนายมงคล จึงใช้
วิธีการทรมานกับนายมงคลดังนี้

“กูจะถามอีกครั้งหนึ่ง” เสียงของชายใจร้ายผู้นั้นเรียบสม่ำเสมอ “ถ้ามึงไม่
ตอบหรือยังทำเป็นไม่รู้ อยู่ กูจะแทงขามึงอีกข้างหนึ่ง”

“สงสารผมเถอะครับ” นายมงคลเปลี่ยนสรรพนามอ่อนนออน “ผมตอบไม่ได้
ถ้าตอบผมก็ตาย”

ขาดคำตอบนั้น ปลายมิดเล่มเดียวก็พุ่งปักที่ร่องข้างซ้ายของนายมงคลดัง
จิก เสียงร้องโหยหวนของราชา “ยาบ้า” ตามมาอีกครั้งหนึ่ง แต่เป็นที่เห็นได้ชัดว่า
เจ้าของมิดมิได้สะดุ้งสะเทือนอย่างใดกับเสียงอันน่าสมเพชเวทนานั้น

“เลือกเอาว่าจะตายตอนนี้หรือตายทีหลัง” ชายผู้นั้นบอกด้วยเสียงที่ไร้
อารมณ์เช่นเคย “คราวนี้กูไม่แทงแขนแทงมือมึงแล้ว กูจะแทงลูกตามึงทีละข้าง”

ชายผู้นั้นถามอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ขณะที่นายมงคลกำลังแสดงอาการลังเล
ใจและยังไม่สามารถจะหาคำตอบได้ ปลายมิดก็พุ่งเข้าไปที่ตาข้างขวาของเขา
มันหยุดก่อนถึงลูกตาของเขา เป็นเวลาเดียวกันกับที่เขาสิ้นสติ

เมื่อรู้สึกตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง “เอี้ยม้ง” ก็ตัดสินใจที่จะยังไม่ตายในขณะนั้น

(บัวบาท, 2543, น.465)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นำพลได้ข้อมูลผู้ว่าจ้างจากนายมงคลด้วยการ
ทรมานใช้มีดแทงบริเวณน่อง และขู่จะทำร้ายที่ดวงตา ด้วยความเจ็บและและความกลัวทำให้นาย
มงคลยอมเปิดเผยผู้จ้างวานแก่นำพลในที่สุด

3. การวิสามัญฆาตกรรม

การวิสามัญฆาตกรรม คือ เจ้าหน้าที่รัฐลงมือสังหารผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยในคดี
ความร้ายแรงแทนการจับกุมดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม โดยปกติเจ้าหน้าที่รัฐผู้กระทำ
วิสามัญฆาตกรรมจะต้องถูกตั้งคณะกรรมการสอบวินัยร้ายแรง ทำการไต่สวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
เพื่อสอบสวนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเข้าข่ายเป็นการกระทำเกินกว่าเหตุหรือไม่ ทั้งยังเป็น
การป้องปรามเจ้าหน้าที่รัฐมิให้กระทำวิสามัญฆาตกรรมในการปฏิบัติหน้าที่คราวต่อไป วิธีการ
วิสามัญฆาตกรรมพบทั้งหมด 3 เรื่อง คือ เรื่องสารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือด และเรื่องหักลิ้นช้าง ดังนี้

เรื่องสารวัตรเถื่อน อนุสกระทำวิสามัญฆาตกรรมนายทองยศ อัครวณิชชัยอุดม ตามที่
รายงานภารกิจแก่อธิบดีหน่วยสืบราชการลับ ภายหลังเสร็จการส่งมอบรายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด”
ขององค์การลับค้ายาเสพติดแล้วไว้ ดังนี้

“ตอนนี้คงยังไม่ต้องทำอะไรหรอก” อีกฝ่ายหนึ่งบอกพลางถอนใจอีกครั้ง
หนึ่ง คอยให้ฝ่ายวิเคราะห์เขาตรวจสอบหลักฐานของคุณเสียก่อน เออ-ว่าแต่ว่า
คุณคิดว่าคุณทำถูกแล้ววี่ ที่ปล่อยตัวเจ้าทองยศไปยังจันนะ?”

ชายร่างสูงผิวคล้ำสบตาผู้ถาม “อธิบดี” และเห็นประกายวาวฉายขึ้นในตา
คู่นั้น แต่ก็เพียงแวบเดียว ก่อนที่เขาจะตอบด้วยเสียงปกติว่า

“ผมไม่เคยคิดเลยครับว่าจะปล่อยตัวทรงยศไป คนอย่างมันถ้าปล่อยเอาไว้ก็หนักแผ่นดินเปล่าๆ!”

(สารวัตรเถื่อน, 2528, น.334)

จากข้อความข้างต้น คำพูดของธนูสที่กล่าวถึงชะตากรรมของนายทรงยศที่รายงานต่ออธิบดีนั้น แม้จะไม่ปรากฏจากการวิสามัญฆาตกรรมนายทรงยศอย่างชัดเจน แต่จากคำพูดดังกล่าวที่ว่า “ผมไม่เคยคิดเลยครับว่าจะปล่อยตัวทรงยศไป คนอย่างมันถ้าปล่อยเอาไว้ก็หนักแผ่นดินเปล่าๆ!” (สารวัตรเถื่อน, 2528, น.334) ทำให้ผู้อ่านคาดเดาได้ว่านายทรงยศถูกวิสามัญฆาตกรรมโดยการสั่งการของธนูสภายหลังแลกตัวนางประหลาดกับรายชื่อคณะกรรมการ “บอร์ด” ขององค์การลับค่ายาเสพติดแล้ว

เรื่องแม่ลาวเลือด ลำเพากระทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้าย 2 คน ที่ขับรถตามไล่ล่า ธนูสขณะขับรถอยู่บนถนน ตามที่ลำเพารายงานการวิสามัญฆาตกรรมแก่ธนูส ดังนี้

“คนในรถมี 3 คน” หล่อนตอบเรื่อยๆ เหมือนเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นทุกเมื่อเชิ้อวัน “คนนั่งซ้ายคู่กับคนขับถือปืนอาเก้า คนนั่งหลังถือปืนเอ็ม -16 แบบลำกล้องสั้น คนขับมีปืนพกวีวอลเวอร์ขนาด .357 แม็กนัม เมื่อเราไปถึง รถยนต์คันนั้นหัวทิ่มลงไปใ้ในคูข้างถนน คนนั่งหลังตายสนิทแล้ว แต่คนนั่งหน้าทั้งคู่ยังไม่ตาย เพียงแต่ได้รับบาดเจ็บสาหัส”

“ภารกิจของคุณ เอ้อ....ของเรา ไม่มีการจับเป็นผู้ต้องหาไม่ใช่รี?” ธนูสถามทั้งๆ ที่รู้คำตอบอยู่แล้ว ลำเพากระพริบตาถี่ก่อนที่จะเล่าต่อไปว่า

“ดิฉันใช้ปืนเอ็ม-16 กระบอกนั้นแหละค่ะ ไม่ได้ใช้ปืนของดิฉันเอง เวลาที่เราไม่มีผู้ต้องหาแล้ว”

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.123)

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึงชะตากรรมของคนร้ายทั้ง 2 คน แม้จะไม่ได้บรรยายไว้อย่างชัดเจน แต่จากคำพูดของลำเพาที่ว่า “ดิฉันใช้ปืนเอ็ม-16 กระบอกนั้นแหละค่ะ ไม่ได้ใช้ปืนของดิฉันเอง เวลาที่เราไม่มีผู้ต้องหาแล้ว” (แม่ลาวเลือด, 2530, น.123) ทำให้ผู้อ่านสันนิษฐานได้ว่าคนร้ายทั้ง 2 คน ถูกลำเพาสังหารด้วยปืนของคนร้ายเอง

เรื่องหักลั่นช้าง การวิสามัญฆาตกรรมนายปราบต์เกิดขึ้นขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับบุกตรวจค้นคฤหาสน์ของนายปราบต์ และนายปราบต์ได้

หลบหนีการจับกุมของตำรวจพร้อมกับใช้ปืนยิงต่อสู้ เพื่อการป้องกันตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงตัดสินใจกระทำวิสามัญฆาตกรรมนายปราชต์ ดังนี้

ธนุสคลานไปปะทะกับร่างใครคนหนึ่งเข้า เขาไม่มีความประสงค์ที่จะรู้ว่าเป็นใคร เขาบอกคนผู้นั้นว่า “บอกต่อๆ ขึ้นไป อย่ายิงจนกว่าจะเห็นที่หมาย อย่ายิงจนกว่าจะเห็นที่หมาย” เขาได้ยินเสียงชายผู้นั้นและเสียงของผู้ที่อยู่ห่างออกไปทวนคำสั่งของเขา สักครูหนึ่ง เสียงปืนของทั้งสองฝ่ายก็เงียบลงเหลือแต่เสียงร้องครวญครางของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ

ผู้บังคับการกองปราบปรามพิสูจน์ให้ประจักษ์ว่าเป็นนักรบที่ชาญสนามผู้หนึ่ง ธนุสไม่รู้ว่านายพลตำรวจตรีหนุ่มผู้นั้นอยู่ตรงไหน จนกระทั่งได้ยินเสียงคำสั่งตำรวจในบังคับบัญชาให้ยิงพล ธนุสจึงมองไปยังความมืดเบื้องหน้าของเขา ครู่ต่อมาเขาได้ยินเสียงระเบิดของกระสุนนัดหนึ่ง ครั้นแล้ว ความสว่างกระจ่างจ้าก็วาบขึ้นและอาบไปทั่วอุโมงค์ ในทันทีที่แลเห็นร่างของปราชต์ยืนจังก้าอยู่กลางความสว่างนั้น

ธนุสอ้าปากจะร้องว่า “อย่ายิง” แต่เสียงของเขาถูกกลบเสียหมดสิ้นโดยเสียงระเบิดของห่ากระสุนปืน

(หกลื่นช้าง เล่ม 2, 2533, น.550)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กระทำวิสามัญฆาตกรรมนายปราชต์ ขณะตรวจค้นพบหลักฐานยาเสพติดในห้องลับ นายปราชต์หลบหนีการจับกุมและใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงตัดสินใจกระทำวิสามัญฆาตกรรมเพื่อป้องกันตัว

4. การใช้เครื่องดักฟังและการก่อกวนสัญญาณ

การใช้เครื่องดักฟังและการก่อกวนสัญญาณ คือ การใช้เครื่องมือทางด้านโทรคมนาคมติดตามการสื่อสารที่คนร้ายใช้ติดต่อกับคนร้ายด้วยตนเอง เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงตัวผู้เกี่ยวข้องรายอื่น การใช้เครื่องดักฟังมีวัตถุประสงค์มุ่งบันทึกการสนทนาของผู้ต้องสงสัย ส่วนการใช้เครื่องก่อกวนสัญญาณมุ่งขัดขวางการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องสงสัย วิธีการใช้เครื่องดักฟังพบใน 4 เรื่อง คือ เรื่องสารวัตรเถื่อน หกลื่นช้าง บ่วงบาต และเรื่องประกาศิตอสูร ดังนี้

เรื่องสารวัตรเถื่อน เจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับได้ดำเนินการดักฟังการสื่อสารทางโทรศัพท์ระหว่างนายระมัด ลูกน้องมือขวาของนายทองยศ ขณะใช้บริการโทรศัพท์ที่ชุมทางไว้ ดังนี้

“ฮัลโหล - นี่ระมาดพูดนะ - นั่นใครพูดนะ?” ระมาดถาม

“ผม - นรินทรพูดครับ” ฝ่ายที่อยู่ในกรุงเทพฯ แจ้งชื่อของตน

“ของออกไปแล้วนะ-ไปทางหนึ่ง หนึ่ง-ได้รับแล้วบอกให้รู้ทันทีด้วย” ระมาดวางหูเมื่อฝ่ายนั้นตอบรับ เขานั่งอยู่ในห้องโทรศัพท์อีกครู่หนึ่ง และเห็นสะพานลูกจากโต๊ะไปยังแผงสวิทช์เพื่อตัดการติดต่อกับชุมสายในกรุงเทพฯ ครั้นแล้ว ระมาดจึงออกไปชำระเงินค่าใช้โทรศัพท์ทางไกลรายนั้นก่อนที่จะกลับออกมา

ระมาดไม่รู้ว่าเมื่อเขายกหูโทรศัพท์ขึ้นเพื่อจะพูดกับผู้รับในกรุงเทพมหานคร นั้น เครื่องบันทึกเสียง 2 เครื่องในลิ้นชักโต๊ะของสะพานเริ่มทำงานโดยอัตโนมัติ และเมื่อเสร็จสิ้นการสนทนาได้ตอบ เขาวางหูโทรศัพท์ลง เครื่องบันทึกเสียงทั้งสองเครื่องก็หยุดลงโดยอัตโนมัติเช่นเดียวกัน

(สารวัตรเถื่อน, 2528, น.49)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นวิธีการดักฟังการสนทนาติดต่อกันทางโทรศัพท์ของนายสะพาน ระหว่างที่นายระมาดสนทนาทางโทรศัพท์กับนายนรินทร ผู้รับทางกรุงเทพฯ นั้น มีเจ้าหน้าที่ของฝ่ายธนุสლობบันทึกเสียงการสนทนาของบุคคลทั้งสองไว้ โดยที่นายระมาดไม่รู้ตัวว่าตนถูกดักฟังการสื่อสารอยู่

เรื่องหักลันข้าง นายปราชญ์พยายามโทรศัพท์ติดต่อถึงบุคคลหนึ่ง แต่ทางหน่วยงานสืบราชการลับได้ดักฟังสัญญาณโทรศัพท์ และยังขัดขวางการติดต่อทางโทรคมนาคมของนายปราชญ์ไว้ ดังนี้

ปราชญ์จะรู้ก็หาไม่ว่า ขณะที่เขากำลังเรียกสถานี “โรมิโอ” และ “ลีโอ” อยู่ นั้น ในรถยนต์บรรทุกแบบตู้ทึบสี่เทาคันหนึ่งซึ่งจอดอยู่ที่มุมถนนไม่ไกลจากอาคาร “ปูนโนพลาซ่า” นัก เครื่องรับฟังวิทยุแรงสูงเครื่องหนึ่งกำลังรับฟังสัญญาณจากเครื่องของเขา แล้วทวนสัญญาณนั้นส่งต่อไปยังเครื่องรับซึ่งทันสมัยอีกเครื่องหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์สื่อสารของ “บราโว่” สัญญาณทั้งสี่อันทั้งที่เป็นเสียงพูดและสัญญาณอย่างอื่นได้รับการบันทึกลงในแถบบันทึกเสียงทันที นอกจากนั้น ในทันทีที่ปราชญ์เรียกขานชื่อสถานี “โรมิโอ” และ “ลีโอ” และสถานีทั้งสองตอบ เครื่องส่งแรงสูงอีกเครื่องหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์สื่อสารก็ส่งสัญญาณออกทันทีด้วยความถี่เดียวกันกับที่สถานีทั้งสองใช้ สัญญาณที่ส่งออกไปนี้รบกวนเครื่องรับของปราชญ์เป็นเหตุให้ปราชญ์รับฟังได้ไม่ชัดเจน และในที่สุดก็รับไม่ได้เลย

ของเขาบ่ายหน้ากลับเข้าไปยังกรุงเทพมหานคร ภารกิจของเขาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในกระเป๋าเอกสารข้างกายของเขามีเครื่องบันทึกสัญญาณโทรศัพท์เครื่องหนึ่ง เขาเชื่อว่าขณะที่อยู่ในแพตส์เบียร์บาร์ เสียงอื่นๆ แทรกและรบกวนมาก แต่เขาก็เชื่อว่าเขาอยู่ใกล้ “จ่าผาด” พอที่เครื่องบันทึกสัญญาณเครื่องนั้นจะสามารถรับและบันทึกเลขหมายโทรศัพท์ที่ส่งออกและเข้าโทรศัพท์มือถือของ “จ่าผาด” ได้อย่างไม่คลาดเคลื่อน ต่อจากนั้นเป็นหน้าที่ของ “ทาสก์ฟอर्स” และนายพลตำรวจตรีกรด ที่จะสืบสาวให้รู้ว่าโทรศัพท์เครื่องใดเป็นของใคร และอยู่ในส่วนไหนของโลก

(ประกาศศิริตอสุวรรณ, 2549, น.721)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่เข้ญเข้าไ้ใช้บริการสถานบันเทิงของจ่าผาดนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อลอบบันทึกสัญญาณโทรศัพท์ของจ่าผาด เพื่อใช้เป็นเบาะแสอย่างหนึ่งในการติดตามผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การลับต่อไป

วิธีการปฏิบัติการกิจของตัวละครฝ่ายสืบสวนทั้ง 4 วิธีข้างต้นนั้น อันได้แก่ การปลอมตัวและการแฝงตัว วิธีการทรมาน การวิสามัญฆาตกรรม การใช้เครื่องดักฟังและการก่อกรวนสัญญาณล้วนเป็นวิธีการที่ผิดหลักกระบวนการยุติธรรม ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากตามสิทธิขั้นพื้นฐานของการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมให้ถือไว้ว่า ผู้ต้องสงสัยยังเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ย่อมหมายความว่าระหว่างที่ตัวละครฝ่ายสืบสวนสืบสวนหาข้อมูลของผู้ต้องสงสัยอยู่นั้น ผู้ต้องสงสัยยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ตัวละครฝ่ายสืบสวนย่อมไม่มีสิทธิ์ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องสงสัยได้ การสนทนาส่วนบุคคลในลักษณะผ่านระบบโทรศัพท์ย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลและได้รับการคุ้มครองตามหลักกฎหมาย การที่ตัวละครฝ่ายสืบสวน เข้ามาดักฟังและการก่อกรวนการสนทนาสื่อสารจึงย่อมเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ตัวละครฝ่ายสืบสวนจึงเข้าข่ายกระทำความผิดกฎหมายอาญา โดยเฉพาะการวิสามัญฆาตกรรมและการทรมานเป็นวิธีการที่ผิดกฎหมายอาญาขั้นรุนแรง การทรมานเป็นการล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่นทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ให้ได้รับความทุกข์ทรมานเจ็บปวดทางร่างกายและได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างหนักหน่วง เข้าข่ายความผิดกฎหมายอาญาในข้อหาทำร้ายร่างกาย ส่วนวิธีการวิสามัญฆาตกรรมเป็นการตัดสินพิพากษาความผิดของผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในฐานะจำเลยตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปกติเป็นหน้าที่ขององค์กรพิพากษาในการทำหน้าที่ตัดสินพิจารณาตามประมวลกฎหมาย การกระทำของตัวละครฝ่ายสืบสวนลัดขั้นตอนการดำเนินการต่อสู้คดีความบนชั้นศาล ก้าวล่วงอำนาจศาลในการพิจารณาตัดสินคดีตามครรลอง

ของระบบศาล และไม่เปิดโอกาสให้จำเลยได้นำหลักฐานพยานมาแสดงต่อศาลเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของตนต่อหน้าศาล ดังนั้นวิธีการทรมาน การวิสามัญฆาตกรรมและการใช้เครื่องดักฟังและการก่อวินาศกรรมจึงเป็นวิธีการสืบสวนที่ขัดต่อหลักกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรมตามที่ได้กล่าวมา

3.2.1.2 แบบถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม

การปฏิบัติหน้าที่ใน 2 เรื่องหลัง คือ เรื่อง *บ่วงบาต* และเรื่อง *ประกาศิตต่อสุรกระ* ทำด้วยความสมัครใจของผู้สืบสวนเองไม่ได้รับคำสั่งจากหน่วยงานสืบราชการลับ “บราโว่” แม้วิธีการค้นหาความจริงของเรื่องอาชญากรรมยังคงใช้วิธีการผิดกฎหมายเช่นเดียวกับที่ปรากฏใน 3 เรื่องแรก คือ เรื่อง *สารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือด* และเรื่อง *หักลิ้นช้าง* แต่ก็ปรากฏแนวคิดที่แตกต่างจาก 3 เรื่องที่กล่าวมา คือ เรื่อง *บ่วงบาต* และเรื่อง *ประกาศิตต่อสุร* ได้แสดงให้เห็นว่าการสืบสวนควรกระทำให้ถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรมดังนี้

สำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมปรากฏในเรื่อง *บ่วงบาต* ความคิดของธนูสขณะอยู่ในสมณเพศแสดงให้เห็นความคิดเกี่ยวกับกรอบการทำงานของหน่วยงานสืบราชการลับ “บราโว่” ที่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย ดังนี้

แต่ถึงกระนั้นธนูสก็ยังอดรู้สึกมิได้อยู่แน่นอนเองว่า การปฏิบัติงานของ “บราโว่” เป็นการลดขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เป็นการไม่ยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของศาล คดีที่เขามีส่วนในการสืบสวนด้วยตนเองนั้น เขาเชื่อและมั่นใจว่าได้ดำเนินการไปอย่างละเอียดรอบคอบทุกแง่มุม และการปราบปรามอาชญากรเหล่านั้นได้กระทำไปโดยไม่ผิดตัว คนชั่วเหล่านั้นไม่สมควรจะได้รับเกียรติให้เป็นพลเมืองของประเทศไทยหรือแม้แต่เป็นพลโลก แต่เขาไม่แน่ใจว่า หากมิใช่เขาเป็นหัวหน้าในการสืบสวนปราบปราม ผู้อื่นจะมีความละเอียดรอบคอบอย่างเขา และมีความสุขจิตใจสมบูรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญนั้นหรือไม่

(*บ่วงบาต*, 2543, น.60-61)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าธนูสเริ่มตระหนักถึงขอบเขตการทำงานของหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” ดังปรากฏในอาชญาณียาย 3 เรื่องแรก คือ เรื่อง *สารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือด* และเรื่อง *หักลิ้นช้าง* นั้น เป็นวิธีการที่ผิดกฎหมาย คือ การพิพากษาความผิดของอาชญากรและลงโทษด้วยการลงโทษวิสามัญฆาตกรรม การทำงานในลักษณะดังกล่าวเป็นการลดขั้นตอนตามกระบวนการยุติธรรม ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องสงสัยได้ต่อสู้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนในชั้นศาล

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับควรมีขอบเขตอำนาจคล้ายการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือการรวบรวมหลักฐานการกระทำผิดของผู้ต้องสงสัยส่งให้ศาลเป็นผู้พิจารณาความผิดและตัดสินลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่การทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” คือ การทำหน้าที่ “ตำรวจ” และ “ศาล” ในคราวเดียว คือ การหาหลักฐานการกระทำผิดของอาชญากรการตัดสินความผิดอาชญากร และลงโทษผู้กระทำผิดในชั้นตอนเดียว โดยไม่ผ่านขั้นตอนการต่อสู้ทางกฎหมายตามปกติตามครรลองการต่อสู้คดีตามกระบวนการยุติธรรม

ต่อมาในเรื่อง*ประกาศิตอสูร* แนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมปรากฏชัดเจนผ่านคำเทศนาที่พระธนูสบรรยายแก่โภษัชย์ ลำเพา และเจษฎา ซึ่งล้วนเป็นอดีตเจ้าหน้าที่หน่วยงานสืบราชการลับ “บราโว่” ดังนี้

“เป็นทหารตำรวจก็ย่อมมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจับกุมปราบปราม” เสียงของพระธนูสทุ้มและนุ่มนวล แต่ประโยคต่อมามีได้เป็นที่คาดหมายของทุกคน “แม้แต่เป็นสมาชิกของ “บราโว่” ก็มีหน้าที่และต้องทำตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ต้องไม่ลืมว่ากฎหมายเป็นหลัก ถ้านอกกฎหมายก็นอกหน้าที่ และนอกกฎหมาย กฎหมายทุกฉบับมีศีลธรรมเป็นพื้นฐาน ไม่มีกฎหมายฉบับไหนที่ออกโดยมีวัตถุประสงค์ที่ผิดศีลธรรม ผู้รักษากฎหมายจึงเท่ากับว่าเป็นผู้อารังศีลธรรมด้วย”

(*ประกาศิตอสูร*, 2549, น.935)

จากข้อความข้างต้น แสดงทัศนะของพระธนูสต่อการทำงานของหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” ว่าเป็นหน่วยงานของรัฐแต่กลับละเมิดหลักกฎหมาย ขณะที่หน่วยงานด้านตำรวจและด้านทหารซึ่งมีลักษณะงานใกล้เคียงกับ “บราโว่” กลับปฏิบัติงานภายใต้กรอบของกฎหมาย แสดงถึงหน่วยงานสืบราชการลับกระทำนอกเหนือกฎหมาย และยังแสดงที่มาของกฎหมายมาจากศีลธรรมเพื่อความเรียบร้อย ความผาสุกของสังคม การทำงานของหน่วยสืบราชการลับที่กระทำตนอยู่นอกกฎหมายจึงเท่ากับเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคมทางอ้อม วิธีที่ถูกต้องคือต้องปฏิบัติงานอยู่ภายใต้หลักกฎหมายเช่นเดียวกับหน่วยงานรัฐหน่วยงานอื่น และในตอนท้ายของคำเทศนายังได้กล่าวกำหนดหลักการทำงานของหน่วยสืบราชการลับไว้ดังนี้

“เวลานี้ไม่มี “บราโว่” ต่อไปอีกแล้ว เพราะฉะนั้น อย่าปล่อยให้ “บราโว่” สิ่งเราต่อไปอีก แน่นนอน การต่อสู้และขจัดความชั่วร้ายจะต้องมีต่อไป หยุดไม่ได้ ถ้าหยุดหรือเลิก ผู้ร้าย ยักษ์มาร หรืออสูรก็จะครองเมืองครองโลก เพราะฉะนั้น

ผู้มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่นั้นต่อไป แต่การปฏิบัติหน้าที่จะต้องทำโดยอาศัย ศีลธรรมและกฎหมายเป็นหลัก ผิดศีลธรรมไม่ได้ นอกกฎหมายไม่ได้ ถ้าผิด ศีลธรรมและนอกกฎหมาย การต่อสู้จะกลายเป็นการต่อสู้ระหว่างใจกับใจ ไม่ใช่ระหว่างตำรวจกับผู้ร้าย!”

(ประกาศิตอสูร, 2549, น.939)

จากข้อความข้างต้น พระธนุสยังคงเน้นย้ำให้ภัชชัย ลำเพา และเจษฎาดำเนินการสืบหาความจริงของเรื่องอาชญากรรมต่อไป แต่ควรดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมาย ทศนคติที่ได้รับการปลูกฝังจากหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” ที่กระทำต่ออาชญากรนั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ไม่ควรจะปฏิบัติตามนั้นอีก หลักการทำงานที่ถูกต้อง คือ ต้องกระทำการสืบสวนภายใต้กรอบกฎหมายเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐ พระธนุสเห็นว่าหลักการทำงานของหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” ที่ผ่านมาเป็นวิธีการที่ผิดกฎหมายนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดอาชญากรนั้น ไม่สมควรจะเรียกว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมดังที่อ้าง แต่จะเป็นการต่อสู้ ทำลายล้างระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้กระทำผิดดังที่พระธนุสกล่าวเปรียบเทียบว่า “การต่อสู้จะกลายเป็นการต่อสู้ระหว่างใจกับใจ ไม่ใช่ระหว่างตำรวจกับผู้ร้าย!” (ประกาศิตอสูร, 2549, น.939)

สำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของตัวละครฝ่ายสืบสวนในอาชญา นิยาย 3 เรื่อง คือ สารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือด และหักลั่นข้าง สะท้อนแนวความคิดที่ว่าอาชญากรที่ก่อคดีอุกฉกรรจ์ ทำลายอำนาจรัฐ อันแสดงถึงความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เช่น การสังหารเจ้าหน้าที่รัฐ-ประชาชน คดีค้ายาเสพติด สมควรได้รับโทษที่รุนแรงสาสมแก่ความผิดที่กระทำต่อผู้อื่น ดังที่ผู้ร้ายซึ่งเป็นผู้ก่ออาชญากรรมล้วนถูกวิสามัญฆาตกรรมทั้งสิ้น การวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าหน้าที่และการกระทำของตัวละครฝ่ายสืบสวนนี้ไม่ถูกตั้งคณะกรรมการสอบวินัยหรือไต่สวน เนื่องจากการวิสามัญฆาตกรรมซึ่งเกิดจากเจ้าหน้าที่ “บราโว่” นั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับการอนุมัติเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ “บราโว่” ในฐานะผู้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไม่ต้องรับผิดชอบผลของการกระทำของตน ทั้งที่ตามปกติหากเจ้าหน้าที่รัฐกระทำวิสามัญฆาตกรรมต่อผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดมักจะมีการตั้งคณะกรรมการสอบวินัยร้ายแรงแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อเหตุในกรณีดังกล่าว เพื่อมิให้เหตุการณ์ดังกล่าวกลายเป็นข้ออ้างของเจ้าหน้าที่รัฐในการกระทำเกินกว่าเหตุจนมีผู้เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่

การที่อาชญากรทั้ง 3 เรื่อง จบลงด้วยการวิสามัญฆาตกรรมอาชญากรสะท้อนแนวคิดที่ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและเห็นว่าการที่รัฐเปิดโอกาสให้อาชญากรในคดีร้ายแรงสามารถต่อสู้คดีตามกระบวนการยุติธรรม จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับบทลงโทษเพียงเล็กน้อยหรือหลุดพ้นจากข้อกล่าวหา การทำงานของกรมราชทัณฑ์ในการลงโทษผู้กระทำผิดมีประสิทธิภาพในการขัดเกลาบ่มนิสัยเฉพาะผู้กระทำผิดในคดีลหุโทษหรือคดีเล็กน้อยเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับผู้กระทำผิดในคดีร้ายแรงได้ การลงโทษด้วยการนำตัวอาชญากรในคดีร้ายแรงมาควบคุมตามระวางโทษนั้นจึงเป็นเพียงการแก้ปัญหาระยะสั้น เมื่อผู้กระทำผิดพ้นโทษได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม ก็คงจะกลับมาประกอบอาชญากรรมร้ายแรงอีกเช่นเคย นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมมีขั้นตอนดำเนินการที่ซับซ้อน ใช้เวลานานในการดำเนินงาน และยังเป็นภาระต่อรัฐในการจัดการควบคุมอาชญากรตามเรือนจำ อาชญากร 3 เรื่องแรกสะท้อนแนวความคิดที่ว่า “การวิสามัญฆาตกรรม” คือ การยินยอมให้เจ้าหน้าที่รัฐตัดสินลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมตามปกติ เป็นวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสม สามารถลดปัญหาอาชญากรรมร้ายแรงอย่างเฉียบขาด มีประสิทธิภาพและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากที่สุด

ขณะที่ใน 2 เรื่องหลัง คือ *บ่วงบาบ* และ *ประกาศิตอสูร* ฝ่ายตัวละครฝ่ายสืบสวนยังคงใช้วิธีการนอกกฎหมายดังที่เคยใช้ใน 3 เรื่องแรก แต่ได้ปรากฏแนวคิดวิพากษ์การทำงานของหน่วยงานสืบราชการลับว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ขัดต่อหลักกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพร้อมกันนี้ยังได้เสนอวิธีการจัดการกับอาชญากรตามหลักกฎหมายโดยมีศาลเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินลงโทษผู้กระทำผิด มิใช่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยงาน “บราโว่” อย่างที่เคยกระทำมา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าอาชญากร 3 เรื่องแรกของวชิษฐ เดชกุญชรได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างชัดเจนผ่านการดำเนินเรื่องและผ่านความคิดของตัวละครเอก ธนุส นิราลัย เจ้าหน้าที่หน่วยงาน “บราโว่” ที่ได้รับการหล่อหลอมเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจได้รับการฝึกให้เป็นนักฆ่า ปฏิบัติงานเสี่ยงอันตรายเพื่อส่วนรวมเสมือนเป็นตัวแทนของแนวคิดเดิมที่ปรากฏในนวนิยาย 3 เรื่องแรก ต่อมาได้เปลี่ยนแนวคิดเป็นวิธีการของ “บราโว่” ที่ใช้การวิสามัญฆาตกรรมโดยเจ้าหน้าที่รัฐเป็นสิ่งที่ผิดทั้งกฎหมายและศีลธรรม การลงโทษอาชญากรควรใช้วิธีการทางกระบวนการยุติธรรมตามครรลองของการต่อสู้คดีในชั้นศาลเป็นวิธีการที่ถูกต้องและยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และต่อสังคม

3.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับต้นเหตุแห่งอาชญากรรม

ความขัดแย้งในอาชญาวิทยาของวชิรัฐ เดชกุญชรทั้ง 5 เรื่อง คือ เรื่อง *สารวัตรเถื่อน แม่ ลาวเลือด หักลิ้นช้าง บ่วงบาต* และเรื่อง *ประกาศิตต่อสูร* ล้วนมีสาเหตุมาจากการลักลอบค้ายาเสพติดของอาชญากร เงินและอำนาจจึงเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรม ก่อให้เกิดเหตุอาชญากรรมอันเป็นที่มาของการสืบสวน ดังที่ปรากฏดังต่อไปนี้

เรื่อง *สารวัตรเถื่อน* ธนุสได้กล่าววิพากษ์ต้นเหตุของการประกอบอาชญากรรมของนายทองยศ ดังนี้

“คุณทองยศ” เขาเรียกด้วยน้ำเสียงของผู้บังคับบัญชาที่กำลังเรียกผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเจ้าของที่กำลังเรียกสัตว์เลี้ยงในบ้าน “ผมเสียตายเป็นไม่ได้เอาดีทางอาชญาวิทยา เพราะถ้าผมศึกษาวิจัยและเชี่ยวชาญวิชานั้น คุณจะเป็นตัวอย่างของมนุษย์หรือมนุษย์ที่น่าสนใจมากเลยทีเดียว คุณเป็นคนหนึ่งที่เชื่ออย่างแน่นแฟ้นใช่ไหมว่าเงินซื้อได้ทุกอย่าง? คุณถูกอำนาจหรือพิษของเงินที่คุณสะสมเอาไว้ครอบงำโดยสิ้นเชิง ในหัวใจของคุณไม่มีคำว่าผิดชอบชั่วดีต่อไปอีกแล้ว คุณทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของตัวเองเท่านั้น ที่คุณกำลังเสนอให้ผมรับเงินนับเป็นล้านจากคุณก็เพราะคุณคำนวณเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถ้าคุณเสียให้ผมสิบล้าน อย่างน้อยคุณจะต้องได้กำไรไม่น้อยกว่านั้น และคุณใช้วิธีเดียวกันกับทุกคนที่เป็นอุปสรรคต่องานนอกกฎหมายของคุณ เอาเงินเข้าล่อ เอาเงินเข้าซื้อ ถ้าไม่ได้ คุณก็กำจัดเขา ฆ่าเขาเสียเลย”

(*สารวัตรเถื่อน*, 2528, น.301)

จากข้อความข้างต้น ธนุสได้กล่าวถึงต้นเหตุการลักลอบค้ายาเสพติดของนายทองยศมาจากเงินซึ่งเข้าครอบงำจิตใจของนายทองยศให้สามารถทำทุกอย่างเพื่อเงินได้อย่างไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทั้งการสังหาร พ.ต.ท. เซษฐ์ สารวัตรคนก่อนของสถานีตำรวจอำเภอวัฒนานิคม มาจากสาเหตุการลักลอบค้ายาเสพติดที่กำลังทำอยู่ นอกจากนี้ นายทองยศยังเห็นเงินเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการชักจูงเจ้าหน้าที่ไม่ให้ดำเนินการจัดการกับธุรกิจผิดกฎหมายของตน การประกอบอาชญากรรมของนายทองยศมีจุดประสงค์เพื่อต้องการ “เงิน” ดังนั้นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเรื่อง *สารวัตรเถื่อน* จะมีมาจากเรื่องเงินเป็นปัจจัยสำคัญ

เรื่องแม่ลาวเลือด นายสมเจตน์ นักธุรกิจในภาคเหนือ ได้กล่าวถึงปัญหาการลักลอบค้า ยาเสพติดในประเทศไว้ดังนี้

สมเจตน์เล่าให้เขาฟังว่า การปราบปรามการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติด ที่รัฐบาลกำลังกระทำอยู่อย่างชะงักชะงัดด้วยงบประมาณมหาศาลและใช้ กำลังคนจากหน่วยงานต่างๆ เข้าสมทบกันเป็นจำนวนมากเป็นประวัติการณ์นั้น มิได้ทำให้ฝ่ายมิฉฉาซีพละลดความพยายามของมันลงเลย แม้ว่าจะได้รับความ สูญเสียอย่างหนักเพราะการปฏิบัติการของรัฐบาล รายได้จากการลักลอบค้ายา เสพติดยังล่อใจให้ฝ่ายมิฉฉาซีพยายามเสี่ยงอันตรายและท้าทายมาตรการปราบ ปรามของทางราชการอยู่ต่อไปอีก และเมื่อไม่สามารถจะปักหลักอยู่กับที่เนื่อง จากถูกทหารตำรวจวังควานหนักตลอดเวลา การผลิตยาเสพติดก็กระทำด้วยวิธี เร่ร่อนจากแห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่ง โรงงานเคลื่อนที่ของนักค้ายาเฮโรอีนได้รับการ พรางอย่างแนบเนียนเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ด้วยการตรวจการณ์ทาง อากาศ โรงงานเหล่านี้ได้รับการคุ้มกันอย่างแข็งแรงจากกองโจรถืออาวุธร้ายแรง และทันสมัย ในการปะทะต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ กองโจรจะตอบโต้ อย่างรุนแรง แต่จะหลีกเลี่ยงการต่อสู้ที่ยืดเยื้อ ในทันทีที่ยาเสพติดหรืออุปกรณ์ การผลิตยาเสพติดพ้นจากเงื้อมมือของเจ้าหน้าที่ กองโจรจะยุติการต่อสู้และ สลายตัวทันที ภูมิประเทศอันเป็นป่าเขาของภาคเหนือและความคุ้นเคยกับภูมิ ประเทศของกองโจร ทำให้การหลบหนีของฝ่ายมิฉฉาซีเป็นไปอย่างสะดวกดาย

(แม่ลาวเลือด, 2530, น.83-84)

จากข้อความข้างต้น การสันนิษฐานของนายสมเจตน์ต่อสาเหตุการลักลอบค้ายาเสพติด ในประเทศนั้น แสดงให้เห็นว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญให้ยังมีการลักลอบค้ายาเสพติดแม้จะต้องเสี่ยง อันตรายจากการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร อีกทั้งกระบวนการผลิตยังต้องกระทำใน ถิ่นทุรกันดารหลบเลี่ยงการติดตาม ตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย แต่ก็ยังมีการลักลอบค้ายา เสพติดกันอยู่เป็นจำนวนมากนั่นเอง ย่อมแสดงให้เห็นว่าเงินเป็นต้นเหตุของการลักลอบค้ายาเสพติด ด้วยอันเป็นที่มาของอาชญากรรมอื่นต่อมาในเรื่อง

เรื่องหักลั่นช้าง ธนุสได้กล่าวกับคริสติน่า นายตำรวจสาวอิตาลี ถึงเงินที่ได้จากนางยูวดี ไว้ดังนี้

“คุณนี่กว่าคนที่เขาให้ผมมาได้เงินก้อนนี้มาโดยชอบธรรมยังงั้นหรือ?” คำถามของธนูสทำให้คริสติน่าชะงักคอแข็ง “คุณไม่คิดหรือว่า เงินนี่คือผลของอาชญากรรม และไม่ใช่อาชญากรรมเล็กน้อยธรรมดาๆ แต่เป็นอาชญากรรมชั่วช้าสามัญที่ผลาญชีวิตคนทั่วโลกจำนวนนับไม่ถ้วน?”

เมื่อไม่ปรากฏปฏิกิริยาจากหล่อนต่อไปอีก อดีตผู้บังคับบัญชาการกองกำลังนอกแบบก็กล่าวต่อไปว่า

“ไม่ใช่หรือคริส เงินจำนวนนี้ไม่ใช่ของผมอย่างแน่นอน ตามกฎหมายในเมืองไทย เงินนี้เป็นของกลางในคดีอาญา ต้องส่งมอบให้เจ้าหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานประกอบคดี ผมจะนำเงินนี้ไปมอบให้ “บราโว่” เพื่อให้เขาจัดการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย”

(หักลิ้นช้าง เล่ม 2, 2533, น.643)

จากข้อความข้างต้น ธนูสได้กล่าวถึงที่มาของเงินในกระเป๋าที่ได้จากนางยุวดีมาจากการประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย ดังข้อความที่ว่า “คุณไม่คิดหรือว่า เงินนี่คือผลของอาชญากรรม และไม่ใช่อาชญากรรมเล็กน้อยธรรมดาๆ แต่เป็นอาชญากรรมชั่วช้าสามัญที่ผลาญชีวิตคนทั่วโลกจำนวนนับไม่ถ้วน?” (หักลิ้นช้าง เล่ม 2, 2533, น.643) ในเรื่องมาจากการค้ายาเสพติดขององค์กรลับที่มอบให้แก่นางยุวดีเป็นค่าจ้างในการทำงาน จึงกล่าวได้ว่าเงินเป็นต้นเหตุของการลักลอบค้ายาเสพติดในเรื่องและกลายเป็นที่มาของอาชญากรรมอื่นตามมา เช่น การสังหารเพื่อนสาวของนางยุวดีเพื่อสร้างสถานการณ์ให้คิดว่านางยุวดีได้เสียชีวิตแล้ว

เรื่องบ่วงบาต ความคิดของนายประมุท รองผู้อำนวยการหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” ได้กล่าวถึงสาเหตุการเข้าเป็นหุ้นส่วนธุรกิจการค้ายาเสพติดกับ ดร.พิพิพร ไว้ ดังนี้

ประมุทรู้มาตั้งแต่ต้นว่า “ยา” ที่พิพิพรผลิตและค้ำนี้คือ “ยาบ้า” แต่ดูจะวิสัยทัศน์มหาเศรษฐีหนุ่มกล่อมเขาเสียจนเขายอมเชื่อว่า บาปอันจะเกิดแต่ธุรกิจการค้า “ยาบ้า” นั้น น้อยกว่าการผลิตและจำหน่ายเฮโรอีนหรือโคเคน ในขณะที่ทำร้ายได้ให้มหาศาลไม่น้อยกว่ากัน

นอกจากนั้นวิธีการผลิตที่เขาใช้ยังง่ายและแนบเนียน ยากแก่การตรวจสอบหรือสืบสวนของเจ้าหน้าที่ แต่ที่สำคัญกว่านั้นและเป็นเหตุให้ประมุทตัดสินใจที่จะรับเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจนั้นก็คือ ส่วนแบ่งอันสม่าเสมอ ที่จะประกันความเป็นเศรษฐีของเขาเป็นการถาวร หรือตราบเท่าที่เขายังเป็นเจ้าของหุ้นอยู่

เงินในบัญชีธนาคารของประมุขที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอเดือนละเป็นแสน พิสูจน์ความจริงใจและมีมือธุรกิจของพิพิธพร และต่อมาประมุขก็รู้สึกผิดสังเกต หรือสะดุ้งสะเทือนอย่างใด เมื่อพิพิธพรเรียกร้องเอาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ เศรษฐกิจและการเมืองของเขา โดยอ้างว่าเพื่อนำไปใช้ในการสร้างเสริมความมั่นคง ทางธุรกิจการค้าของเขา

(ป่วงบาท, 2543, น.789-790)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่นายประมุขยอมเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจ ผิดกฎหมายกับ ดร.พิพิธพรนั้น มาจากเงินอันเป็นผลประโยชน์ประกอบธุรกิจการค้าลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งทั้งที่ รู้ว่าการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นสาเหตุให้นายประมุขหลบหนีความลับ ทางราชการไปแจ้งต่อ ดร.พิพิธพรด้วย เงินจึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการค้ายาเสพติด และเป็นที่มา ของอาชญากรรมในเรื่อง คือ การวางแผนสังหารพลโทราบาญ เพื่อต้องการเข้าถึงข้อมูลภารกิจลับ “ดับดาว” จนเป็นที่มาของการสืบสวนในเรื่อง

เรื่อง*ประกาศิตอสูร* นายจาตุรนต์ สมาชิกองค์การลับได้เปิดเผยขบวนการค้ายาเสพติด ขององค์การลับแก่นำพลไว้ดังนี้

ที่ล่อใจและต้องใจจาตุรนต์ทันทีนั้น ก็เพราะว่าธุรกิจเฮโรอีนที่เผชิญสาธยาย ให้ฟังนั้น ไม่แต่เพียงมีลักษณะใหญ่โต กว้างขวางและมีกำไรมหาศาลเท่านั้น แต่ ยังมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ร่วมเป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วย สำหรับจาตุรนต์ผู้เคยเป็นทั้ง กำนันและนายกเทศมนตรี นั้นเป็นประกันว่าหุ้นส่วนผู้เป็นข้าราชการเหล่านั้น ย่อมจะต้องใช้อำนาจตามตำแหน่งของตน อำนวยความสะดวกและปกป้อง ประโยชน์ทางธุรกิจของตนอย่างเต็มที่ ประสพการณ์บอกจาตุรนต์ว่าในการทำ ธุรกิจที่ผิดกฎหมายและหมิ่นเหม่ต่อการที่จะถูกตรวจสอบและจับกุมนั้น ข้าราชการ เป็นเกราะอันศักดิ์สิทธิ์ที่จะป้องกันภัยชนิดนั้น เพราะฉะนั้น จาตุรนต์จึงไม่เคย ลังเลที่จะให้เงินก้อนใหญ่หรือของกำนัลราคาแพงแก่ข้าราชการทุกสังกัดและทุก ตำแหน่งที่เขาได้เข้าไปสัมผัสและสัมพันธ์

(ประกาศิตอสูร, 2549, น.833-834)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการที่นายจาตุรนต์ร่วมกับนายเผชิญดำเนินธุรกิจค้า ยาเสพติดนั้นมีสาเหตุมาจากเรื่องเงิน อันเป็นผลประโยชน์จากธุรกิจผิดกฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญใน การตัดสินใจร่วมเป็นหุ้นส่วนและเชื่อว่าการมีข้าราชการร่วมเป็นสมาชิกย่อมจะเป็นการช่วยสนับสนุน การค้ายาเสพติดของกลุ่มให้ดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐ จึงกล่าวได้ว่า

เงินและอำนาจเป็นสาเหตุสำคัญของการค้ายาเสพติดและเป็นที่มาของอาชญากรรมอื่นในเรื่องตามมา ทั้งการสังหารเจ้าหน้าที่รัฐ การเปิดเผยข้อมูลทางราชการ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าอาชญากรรมของวสิษฐ เดชกุญชรเรื่อง*สารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือด หักลิ้นช้าง บ่วงบาศ* และเรื่อง*ประกาศิตอสูร* ล้วนแต่มีเงินและอำนาจเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมในเรื่อง เงินและอำนาจเป็นต้นเหตุการฉ้อโกงค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นอาชญากรรมหลักของเรื่องก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่นตามมา ทั้งคดีฆาตกรรมซึ่งเป็นที่มาของอาชญากรรมอื่น เช่น การสังหาร พ.ต.ท.เชษฐ ในเรื่อง*สารวัตรเถื่อน* การก่อวินาศภัยในเรื่อง*แม่ลาวเลือด* การฆาตกรรมในเรื่อง*หักลิ้นช้าง* การสังหารพลโทว่าบาญของนายประมุทในเรื่อง*บ่วงบาศ* และเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในทางที่ผิดในเรื่อง*ประกาศิตอสูร* เป็นต้น

อาชญากรรมของวสิษฐ เดชกุญชร ทั้ง 5 เรื่อง มีพัฒนาการด้านแนวคิดการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดไว้อย่างชัดเจน ในอาชญากรรม 3 เรื่องแรก คือ เรื่อง*สารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือด* และเรื่อง*หักลิ้นช้าง* ปรากฏแนวคิดควรใช้วิธีการรุนแรงในการจัดการกับผู้กระทำผิดด้วยวิธีการนอกกฎหมาย ด้วยการวิสามัญฆาตกรรมแทนการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวปรากฏเด่นชัดในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” มักถือเอาการวิสามัญฆาตกรรมตัวผู้กระทำผิดรายใหญ่จะเท่ากับความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจ ในเรื่อง นายทรงยศ ผู้การสมหมาย และนายปรাপต์ จึงถูกวิสามัญฆาตกรรมในตอนจบของเรื่อง ซึ่งเรียกว่าเป็นวิธีการสืบสวนคดีที่ไม่ถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม ต่อมาในอาชญากรรม 2 เรื่องหลัง คือ เรื่อง*บ่วงบาศ*และเรื่อง*ประกาศิตอสูร* ได้เปลี่ยนแนวคิดการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินกับผู้กระทำผิดควรใช้วิธีการตามกระบวนการยุติธรรม หรือตามหลักของกฎหมายเป็นหลักสำหรับให้เจ้าหน้าที่รัฐกระทำต่อผู้กระทำผิดตามที่กฎหมายระบุไว้เท่านั้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวปรากฏผ่านพฤติกรรมของธนูส นิราลัย ตัวละครเอกของชุด ในเรื่อง*บ่วงบาศ*ที่เลือกการนำหลักฐานการกระทำผิดของนายประมุทผู้กระทำผิด ยื่นต่อคณะกรรมการสอบวินัยแทนการวิสามัญฆาตกรรมตามวิธีการที่เคยปฏิบัติใน 3 เรื่องแรก และเรื่อง*ประกาศิตอสูร* ได้วิพากษ์การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับ “บราโว่” ดังที่ปรากฏใน 3 เรื่องแรกนั้นใช้วิธีการที่ขัดต่อหลักกฎหมายตามกระบวนการยุติธรรม และได้เสนอแนวคิดว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐควรอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายดังที่ปรากฏผ่านคำเทศนาของพระธนูสที่ให้อัครคิดเตือนสติแก่ลำเพา ไกษะชัย และเชษฐา

ประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับต้นเหตุแห่งอาชญากรรม ในอาชญากรรมทั้ง 5 เรื่องของวสิษฐ เดชกุญชร ที่เชื่อว่าเงินและอำนาจเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรม หากพิจารณาตามหลัก

ทางพุทธศาสนา จะพบว่าสาเหตุการก่ออาชญากรรมมาจาก “กิเลส” ความอยากของมนุษย์ ที่ต้องการครอบครองเป็นเจ้าของเงินและอำนาจ เป็นสาเหตุสำคัญให้ผู้กระทำผิดในเรื่องต่างเข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจค้ายาเสพติด จนกลายเป็นที่มาของอาชญากรรมในเรื่อง ด้วยกิเลสเป็นตัวครอบงำภายในจิตใจของมนุษย์ผู้ใดแล้ว ก็ย่อมจะมีอำนาจคอยกำกับสั่งการให้มนุษย์นั้นต้องพยายามดิ้นรน ไขว่คว้าหาทางครอบครองเงินและอำนาจตามแรงจูงของกิเลส ไม่อาจหยุดได้ สามารถกระทำการที่ผิดกฎหมายเพื่อสนองตามกิเลส จนนำตัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด และตามด้วยการประกอบอาชญากรรมในลักษณะต่างๆ ดังที่ปรากฏในทั้ง 5 เรื่อง จึงกล่าวได้ว่า กิเลสเป็นต้นเหตุแห่งการประกอบอาชญากรรมทั้ง 5 เรื่อง

การศึกษาในบทนี้ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นทางด้านแนวเรื่องและแนวคิดในอาชญาวิทยาของวชิรัฐ เดชกุญชร โดยการจำแนกอาชญาวิทยาตามประเภท ตลอดจนแนวคิดสำคัญที่ปรากฏในอาชญาวิทยา ในบทต่อไปผู้วิจัยจะอธิบายลักษณะเด่นทางด้านการสร้างเรื่องและกลวิธีการประพันธ์เพื่อให้เห็นลักษณะเด่นในด้านกลวิธีการแต่งของอาชญาวิทยาของวชิรัฐ เดชกุญชร